

Адыгэ мажэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

№ 118 (19632) ГЪУБДЖ, МЭКЪУОГЪУМ и 22-рэ, 2010-рэ илъэс

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

КІэтхэгъу
уахътэр
икІынкІэ
къэна-
гъэр
мэфи 9

НЕПЭ — ШЪЫГЪО-ШІЭЖЪ МАФ

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу
лътэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Хэгъэгъу ззошхом иветеранхуэу тилъапІэхэр!

Мэкъуогъум и 22-р — ти Хэгъэгъу итарихкІэ хушъхьафыкІыгъэ мафэу шыт. Заор къызэриублэштмкІэ макъэ къымыгъэлоу фашист Германиер Советскэ Союзым къытебэнагъ. Тихэгъэгъу щыпсэхуэу нэбгырэ пэпчъ егъашІэм щымыгъушшэжъынэу а мафэр ыгу къынагъ.

Теклоныгъэшхом ия 65-рэ илъэс жьоныгъуакІэм хэдгъэуэфыкІыгъ. Тятэхэмрэ тятэжъхэмрэ лыхъужъныгъэу зэрахъагъэм шъхэкІэфэ ин фэтшІыгъэ блэнагъэу тинарод зэрихъагъэр тшымыгъушшэным, Хэгъэгъум иухъумаглохэм ящытхуэ ныбжьыкІэхэр кІырыллыхэм пашэ тфэлэкІыштыр зэкІэ тшІэн фае.

Пыим тытеклоным Адыгеим илахъышхо хишІыхъагъ. Ащ ыкІо ыкІи ыпхуэ нэбгырэ мин 80 Хэгъэгъу ззошхом ифронт пстэуми ащызэуагъэх. Ахэм ащышхуэ нэбгырэ 52-р Советскэ Союзым и Лыхъужъ хуыгъэх, нэбгырэ 12-мэ Шытхуэ иорденищ къафагъэшъошагъ, нэбгырэ мин 15-м ехъумэ орденхэмрэ медальхэмрэ къаратыгъэх.

Щыфлэпкъым итарихъ къыхэхъухъэгъэ анахъ ззошхохэм зыкІэ ащышхом теклоныгъэр къызэрэшыдэтхыгъэр егъэшІэрэу тыгу илышты, къэралыгъо органхэм анахъ лъэшэу анаІэ зытырагъэтыхэрэм ащыщ заомрэ ІофшІэнымрэ яветеранхэм зэришыкІагъэм тетэу афэгумэкІыгъэныр.

ТичІыныгъэу лъапІэхэр, псауныгъэ пытэ, насып, мамыр шы-ІакІэ шъуиІэнэу, ублэпІэшІу пстэуми гъэхъагъэхэр ащышху-шІыныхуэ шъуфэтэІо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу
Анатолий ИВАНОВ

Адыгэ Республикэм и Президентэу

А. К. ТхъакІушынэм фэкІо

Лътэныгъэ зыфэтшІырэ Аслъан Кытэ ыкІор, уимафэ шІу!

Сэ, Горина Мария Федосей ыпхуэр, Хэгъэгъу ззошхомрэ ІофшІэ-нымрэ сыряветеран. Хэгъэгъу ззошхом теклоныгъэр къызышхыдагыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхуэрэм ехъулІэу шъукъызэрэсфэгъушІуагъэм фэшІори, Аслъан Кытэ ыкІоми, Медведев Дмитрий Анатолий ыкІоми лъэшэу сышъуфэрэз.

Сэ бэ спэкІэкІыгъэр — зауи, гъаблі, чыІи, узи сщэчын фаеу хуыгъэ, губгъохэм, тутын къызышхыгъэкІырэ лэжэкІупІэхэм сачылэжъагъ.

Илъэс 12 нахъ сымыныбжъэу сяти, сши, сипхъорэльфэгъухэри заом хэкІодагъэх. ШІэжъым и Тхыль ия 190-рэ нэкІубгъо зэритхъагъэмкІэ, силІакІо (Сиротенко) шыщ нэбгыри 5-мэ къагъэзэжыгъэп.

ЩыІэныгъэу гъогу кІын зэпысчыгъ, а пстэур къэптыхын плъэкІыштэп.

Ау щыІэныгъэм ушэтшІэ кІынэу сызэригъэуцуагъэхэр зэпысчынэу кІуачІэ зыхэзгъотэжыгъ, седжагъ, илъэс 36-рэ Красногвардейскэ районымкІэ къуаджэу Хъатикъуае игурыт еджапІэ хысапымкІэ кІэлэегъаджэу Іоф шысшІагъ. Сэ езгъэджэгъэ нэбгырабэхэр специаллист дэгъу хуыгъэх. Джы ахэм непэ хэгъэгъум ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм, тадэжыи зэрахэтэу, Іоф ашашІэ. ГушыІэм пашэ, МагІыжъ Аслъан шъуаджэ, врачэу КъудайкІо Игорь Краснодар Іоф шашІагъ, Шъхъа-кІэмыкІо Аслъан поселкэу Яблоновскэм икомбинат идиректорэу шытыгъ. Красногвардейскэ районым иадминистрације ипашхуэ Тхъэлъэ-нэ Вячеслави, ащ ышхуэ гурыт еджапІэм идиректорэу Алики, нэмыкІ кІэлэегъаджэхэри сэ езгъэджагъэх, ахэм якласс пэщэныгъэ дызес-хъагъ. Джары «аныхъ дэгъухэм» ясатырэ ахэр зыкІыхъуцуагъэхэр. Джарэуштыгъ ылоштыгъ гурыт еджапІэм идиректор.

Лътэныгъэ къыпфэзышІэу ГОРИНА.

Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественнэ-политикэ ІофшІэным чанэу зэрэхъагъэрэм, парламентаризмэм ихэхъоныгъэ илахъышхо зэрэхішІыхъэрэм, хэдзакІо-хэм яфедэхэм зэрафлажъэрэм ыкІи илъэсыбэ хуыгъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэришІэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытхуэ тамыгъэу «Закон. Пшъэрылъ. Щыфыгъ» зыфилорэр фагъэшъошагъ КІэрмыт Мухъдинэ Мэдинэ ыкІом, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат.

ЗэІукІэ шыІагъ

Мыекъуапэ игъогухэм ягъэ-цэкІэжыын епхыгъэ Іофы-гъохэм атегушыІэнхэм пашэ

Адыгэ Республикэм и Прези-дентэу ТхъакІушынэ Аслъан икабинет къыригъэблэгъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иадми-нистрације ипашхуэ, партием и Тхъаматэу, В.В. Путиным иоб-щественнэ приемнэ ипашхуэ Михаил Черниченко, ВПП-у «Единая Россия» зыфилорэм и АРО иполитсовет и Секретарэу Іэшэ Мухъамэд.

ВПП-у «Единая Россия» зыфилорэм и Генеральнэ со-вет изэхэсыгъоу мэкъуогъум и 15-м къалэу Москва шы-кІуагъэм республикэ, край, хэку столицэ 32-рэм ягъогухэр гъэцэкІэжыгъээнхэм ыкІи гъэкІэжыгъээнхэм апае сомэ миллиарди 116-рэ къафа-тІупшынынэу шырахъухъагъ. Партийнэ проектым тетэу а гухэлъхэм апае къалэу Мые-къуапэ мы илъэсым сомэ мил-

лиони 150-рэ къыфыхъагъэкІы-нэу шыт.

Республикэм и Президент зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, республикэ бюджетми сомэ миллиони 142-рэ къытІуп-шышты, къалэу Мыекъуапэ ите-плэ нахъ дахэ шІыгъэным тегъэпсыхъагъэу ащ нэмыкІ мылькун аугъои.

— Партиеу «Единая Россия» зыфилорэм зэрихъашты Іоф-тхъабзэхэм яшІуагъэкІэ ти-къэлэ шъхъалэ итеплэ нахъ дахэ хуышты.

Мы илъэсым гъогухэр гъэ-цэкІэжыгъээнхэм ыкІи зэтэ-гъэпсыхъэгъэнхэм апае пар-тиемрэ регион бюджетимрэ мылькунхо къатІупшышты. Илъэсыр имыкІыгъэ а мылькур къызыфэдгъэфедэн фае, — хигъэунэфыкІыгъ ТхъакІушынэ Аслъан.

Автомобиль гъогухэр, лъэс-рыкІо гъогухэр, социальнэ ин-фраструктурэм иобъектхэм якІолІэрэ гъогухэр агъэцэкІэ-жыныхуэ, Мыекъуапэ имикро-район гъэнафагъэхэм гъогухэм

Банкым имэфэкІ

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхъакІушынэ Аслъан АР-м и Лъэпкъ банк итхъаматэу Николай Педан тыгъуасэ ІофшІэгъу зэІукІэгъу дыриІагъ. Урысыем ибанк загъэпсыгъэр илъэси 150-рэ зэрэхъугъэм епхыгъэ мэфэкІ Іофтхъабзэхэр рес-публикэм зэрэщызэхъащэштхэм, бгъуитІур тапэкІэ зэрэздэлэжъэн алъэкІышты лъэныкІохэм ахэр атегушыІагъэх.

Банкым июбилей зэрифэ-шъуашхуэ хэгъэунэфыкІыгъэ-ным пашэ республикэм игъэцэ-кІэкІо органхэм къатефэрэр зэкІэ зэрагъэцакІэрэр ыкІи зэпхыныгъэу бгъуитІум яІэр тапэкІи гъэпытэгъэным Іоф зэрэдашІэрэр ТхъакІушынэ Аслъан хигъэунэфыкІыгъ.

Сыд фэдэрэ лъэныкІокІи ІэпыІэгъу къафэхъухуэ АР-м и Президентрэ АР-м и Прави-тельствэрэ зэрафэрэрэр нэу-жым гушыІэр зыштэгъэ Нико-лай Педан къыхигъэшхыгъ. Урысыем ибанк илъэси 150-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ юби-лейнэ тамыгъэр, ащ тарихъ

гъогуу къыкІугъэр къызыІоты-кІырэ тхылтхэр Президентым шІухъафтынэу къыритыгъэх. МэфэкІым фэгъэхыгъэ торже-ственнэ зэхъахуэ мэкъуогъум и 25-м Мыекъуапэ шыкІо-штым хэлэжъэнэу ТхъакІушынэ Аслъан къыригъэблэгъагъ.

ЗэІукІэгъум джащ фэдэу хэ-лэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, АР-м финансхэмкІэ иминист-рэу Долэ Долэтбый, АР-м и Президентрэ АР-м иминистрэ-хэм я Кабинетрэ я Админист-рация ипашхуэ Владислав Фе-доровы.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

МЕДИЦИНЭМ ИІОФЫШІЭ И МАФЭ ХАГЪЭУНЭФЫКІЫГЪ

Мылькун ыкІи кІочІэ пстэури фагъэлажъэх

Медицинэм иіофышІэ и Мафэ илъэс къэс мэкъуогъум иящэнэрэ тхъаумафэ Урысыем шыхъагъэунэфыкІы. Ар къызышхышхытм дэжъ отраслэм хэхъоныгъэу ышІыгъэхэм, непэ ишыІакІэ зэрэзэхъагъэм, гухэлъэу зыдаІыгъыхэм къатедгъэгъушыІэ тшІоигъоу зыІудгъэкІагъ Адыгэ Республикэм псау-ныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Нэтхъо Разыет.

(КъыкІэлъыкІорэр я 2-рэ нэкІубгъом ит).

Мылкъу ыкIи кIочIэ пстэури фагъэлажъэх

(Апэрэ нэкIуб. къыщечжэ).

— *Разыет, тигъзетеджэ-хэр шыгуагъэх Урысыем къы-шырахъыжъэгъэ лъэпкэ про-ектхэм яшIуагъэкIэ аужырэ илъэс зытIум отраслэ заулэ-мэ ящылакIэ нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыны-гъэхэр зэрэфэхъугъэм. Ахэм азыфагу чIыплэ ишъхалэ шызы-лыгъыхэм медицинэр зыкIэ ащыц. Узипэщэ отраслэм ищылакIэ ехьылагъэу сыда апэу тыналэ зытетэгъадзэ пшIоугъор?*

— КъызэтынэкIыгъэ 2009-рэ илъэсым кIэхуэу фэхъугъэхэм ащыщхэр къызэфэхъысыжъхэ-зэ, апэрэпшIэ къасло сшIоигъу Адыгеим имедицинэ ыкIи профи-лактикэ учреждениехэм ялофшIэн медицинэ фэло-фашIэхуэу цыфхэм афагъэцакIэхэрэм ядэгъугъэрэ ябагъэрэ хэхъоныгъэ ягъэшIы-гъэным зэрэфэгъэхъыгъагъэр. Зэрэпсауу пшIтэн хъумэ, отраслэм пшIэрылгъу илэхэр мыдзэу зэ-шIуехых. Ащ зэрэтетыр къау-шыхъаты джы пчъагъэу згъэфе-дэштхэм. ГъэрекIо демографие юфыгъохэр республикэм нахьы-шIу шыхъугъэх. ГушыIэм пае, 2007-рэ илъэсым Адыгеим сабыI 5180-рэ къышхъугъагъэмэ, 2009-рэ илъэсым ыкIэхэм яхъу-лIэу пчъагъэр 5521-м нэсыгъагъ. Джащ фэдэу къэхъугъэ сабыеу лIэжыгъэхэрэм япчъагъэу къыкли-чыгъ. 2007-рэ илъэсым къэхъугъэ сабыйхэм ащыщхуэ 46-рэ лIэ-жыгъагъэмэ, 2009-рэ илъэсым 40-м шIокIыгъэп. АщкIэ ишIуа-гъэ къэкIуагъ программэу «Ро-довой сертификат» зыфиIорэр зэрагъэцэкIэжырэм, сабыйхэр къызышыхъухэрэ учреждениехэр диагностическэ ыкIи нэмыкI оборудованиакIэхэмкIэ уIэшы-гъэхэ ыкIи а учреждениехэм яма-териальнэ-техническэ базэ хэп-шыкIэу нахьышIу зэрэхъугъэм.

Мы лъэхъаным иматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэным ехьылIэгъэ юфыгъоу зэрэхъэхэрэм ягъусу, Адыгэ республикэ клиническэ сымэджыным маг-нитно-резонанснэ томографрэ джырэ уахътэм дзэышIэрэ ре-анимационнэ оборудованиерэ чIэгъэуцогъэнхэм ехьылIэгъэ юфыгъохэр зэшIотхыгъэх. А гу-хэлъыр зэшIохыгъэным сомэ миллиони 120-рэ пIэудгъэхъашт. Ащ шыщэу миллион 95-р рес-публикэ бюджетым къытIуп-щышт.

— *Гъогухэм къатехъухэрэ авариехэм цыфыбэ зэрэхэ-кIуадэрэр, бэмэ ишъобж хы-лгъэхэр атешагъэ зэрэхъурэр гумэкIыгъошху. Аварием хэ-*

фагъэм псынклэу медицинэ IэпыIэгъу ратмэ псауу къэнэ-жъын ылъэкIыщтэу бэрэ къыхэкIы. А лъэныкъомкIэ ишъуотраслэ юфыгъуакIэхэр шызэрэхъэхэ?

— Ар гумэкIыгъошхоу зэрэ-щытыр пчъагъэхэмкIи нафэ къэсшIын слъэкIыщт. Статисти-кэм къызэригъэлъагъорэмкIэ, Адыгеим игогухэм къащыхъурэ автотранспорт авариехэм илъэс къэс нэбгырэ 800-м къышхъуIэрэп шъобж зэфэхъафхэр ахэзыхы-хэрэр. Ахэм япроцент 15-м чIы-плэм апсэ шыхэкIы, процент 4 фэдизыр нэужым сымэджыхэм ачIэлIыхъажы. Авариехэм ахэ-фагъэхэм нахь псынклэу ыкIи нахь дэгъоу IэпыIэгъу афэхъугъэ-ным фэшI Адыгэкъалэ дэт гу-чэ сымэджэщэу К.М. Батмэным ышIэ зыхъырэмрэ Инэм муниципальнэ район сымэджэщымрэ рентгеновскэ томограф, ультразву-ковой уплэкIунхэм апае диагно-стическэ комплекс, наркознэ-жыкыщэ аппаратхэр, нэмыкIхэр ачIагъэуцуагъэх. Ахэм сомэ мил-лион 52-рэ мин 300-рэ апIэуд-гъэхъагъ. Гъогухэм къащыхъурэ авариехэм ахэфагъэхэм медици-нэ IэпыIэгъу ятыгъэныр нахь дэгъоу зэхэщэгъэныр, травматоло-гическэ гупчэ Адыгэ республи-кэ сымэджэщым къышхъуIухы-гъэныр пстэуми апэ идгъэшхырэ юфыгъоу шыт ыкIи мы илъэсым ар зэшIотхыну итхъухъагъ.

— *Псауныгъэм ехьылIэгъэ фе-деральнэ ыкIи республикэ ин-вестиционнэ программэхэм ишъуазэрэхлэжырэ шIыкIэм ыкIи медицинэ учреждение-хэр зтегъэпсыхъэгъэнхэм ехьылIэгъэ юфшIэнхуэ жъу-гъэцакIэхэрэм тащыбгъэгъо-зэн плэкIыщта?*

— Федеральнэ ыкIи республи-кэ инвестиционнэ программэхэр, пстэуми апэ рагъэшхырэ лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфиIорэр гъэцэкIэжыгъэнхэм Адыгеир чанэу ахэлажъэ. Ахэм атэгъэ-псыкIыгъэу 2009-рэ илъэсым Адыгэ республикэ клиническэ сымэджыным травматологи-емкIэ, офтальмологи-емкIэ, уроло-гииемкIэ иотделениехэм джырэ уахътэм дишIэрэ оборудованиер, джащ фэдэу Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ гупчэм неонатальнэ скрипингым пае ифэшъошэ оборудование ачIа-гъэуцуагъ. Республикэм щыпсэ-ухэрэм япсауныгъэ къэухъу-мэгъэнымкIэ ыкIи ошIэ-дэмьшIэ къыныгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм медицинэ IэпыIэгъу етыгъэ-нымкIэ цыфхэм лъыр ахэзыщырэ къулыкъум мэхъаншхо зэриIэм анаIэ тырадззэ ыкIи АР-м и Пра-вительствэрэ псауныгъэр къэу-

хъумэгъэнымкIэ Министерствэм-рэ яшIуагъэ къагъакозэ, АР-м «ЛъымкIэ икъулыкъу» Урысые Федерацием исубъектхуэ «Лъым-кIэ къулыкъур» зыфиIорэ про-граммэм хэлажыхэрэм ахагъэу-цуагъ. Ащ ишIуагъэкIэ лъыр ахэщыгъэнымкIэ Адыгэ респу-бликэ станциер 2010-рэ илъэсым оборудование пэрыткIэ уIэшыгъэ хъушт, сомэ миллиони 100 а юфыгъом пIэуагъэхъашт. Джащ фэдэу тызыхэт мазэм станцием оборудование пэрыткIэ уIэшыгъэ хъушт, сомэ миллиони 100 а юфыгъом пIэуагъэхъашт. Джащ фэдэу гухэлъ гъэнэфа-гъэм тельгытэгъэ Федеральнэ про-граммэу «Урысыем и Къыблэ»

нэ къулыкъум зэрэщыкIорэр ыкIи ащ мылкъушхо хаб-зэм зэрэпIэуигъахэрэр зэ-хэтхыгъэ. ЫпшIэгъэ зигъу-гъу къышхъуIыгъэхэм а юфшIэныр ащыухыгъэ хъу-рэпщыт.

— Тэрэ. Медицинэм пае унэ зтегъэпсыхъагъэхэр ащыд-гъэпсыгъэх къутырэу Кировым, къуаджэхуэ Адэмые ыкIи Хьа-лъэкъуае. Бэдзэогъу мазэм цыфхэр рагъэблагъэхуэ ауб-лэшт поселкэу Яблоновскэм шагъэпсыгъэ поликлиникэу мэфэ стационар зыхэтэм. Джащ фэдэу Адыгэ республикэ клиническэ психоневрологи-ческэ диспансерым икотельнэ

хыгъэ юфшIэнхуэ ыпкIэ ра-гъэжыгъагъэхэр ыкIи Тэхъутэ-мыкыое сымэджэщым шыра-гъэжыгъэгъэ IзэпIэ корпусым ишIын лъагъэкIогъэщых. Тызы-хэт илъэсым фельдшерскэ-аку-шерскэ пунктIлI Мыекыопэ районымкIэ станицэхуэ Дахов-скэмрэ Дагестанскэмрэ, Шэуд-жэн районымкIэ къутырэу Чернышовым, Красногвардей-скэ районымкIэ селоу Еленов-скэм ащагъэпсыщых. Ахэр гъэкIэжыгъэнхэм ыкIи гъэ-псыгъэнхэм апIухъашт мыл-кур программэу «Къуаджэм ихэхъоныгъэхэр» зыфиIорэм тегъэпсыкIыгъэу федеральнэ ыкIи республикэ бюджетхэм къахагъэкIышт, зэкIэмкIи сомэ миллион 50 апIэудгъэхъашт.

2009-рэ илъэсым иIоныгъо и 1-м къышхъублагъэу зижъэ-жыыхэм тэрэу юф амышIэрэ сымаджэхэм фэло-фашIэхэр афэгъэцакIэх ООО-у «Адыгеим игемодиализ Гупч» зыфиIоу фирмэу «Фрезениус» (Герма-ниер) джырэ уахътэм тегъэ-псыкIыгъэ оборудованиеу къы-дигъэкIыгъэмкIэ юф зышIэрэм. Къэслогъэ пстэум яшIуагъэкIэ сымэджэщхуэ зыщIагъэхэрэм ыкIи ахэм ащылэжырэ медицинэ юфышIэхэм яамалхэр бэкIэ нахь дэгъу хъугъэх.

— *ТиздэгъушIэгъу зыщы-тыухыщтым сыда къэпIуа-гъэхэм джыри къахэбгъэ-хъошхы пшIоугъор?*

— КъызэрэсшIошIырэмкIэ, аужырэ илъэхэм джыри фэдэу медицинэм мылкъушхо пIэуа-гъахуэу къыхэкIыгъэп. Къэло-гъэн пае Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIушынэ Ас-лъан лъэшэу ыналэ зэрэтетым ишIуагъэкIэ медицинэ отрас-лэм проектбэ зэрэагъэцэ-кIэжырэр. Ащ пшIэрылгъ къыт-фигъэуцугъ сымаджэхэм зэра-Iазэхэрэр, фэло-фашIэхэр зэра-фагъэцакIэхэрэр хэпшыкIэу нахьышIу шIыгъэнхэ, цыфхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэн фаеу. Медицинэ системэр нахьышIу шIыгъэным епхыгъэ юфшIэ-ныбэ зэшIохыгъэ хъугъэ нахь мышIэми, социальнэ мэхъанэ зигъэ къыныгъохэр джыри шы-Iэх. Ахэр дэгъэзыжыгъэн-хэр ары псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкIэ Министерствэр ыкIуачIэ етыгъэу непэ зыдэла-жырэр.

— *Тхьагъэгъэпсэу, Разыет, тиунчIэхэм джэуап къызэ-ряптыжыгъэмкIэ. Шъуи-мэфэкI пае тышIуфгъэушIо, тапэкIи нахь гъэхъэгъэ ин-хэр ишъушIынхуэ ишъуфгъэу.*

Зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбий.

зыфиIорэм тегъэпсыкIыгъэу псау-ныгъэр къэухъумэгъэным фэлэ-жэшт объектIу республикэм шагъэпсых: Адыгэкъалэ игупчэ сымэджэщ пIэклори 100-м тель-гытэгъэ иобъектрэ кIэлэщыкIу ди-агностическэ гупчэу тызыхэт илъэсым иапэрэ квартал аты-гъэмрэ. ЯтIонэрэ псузальэм ты-зыхэт илъэсым псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ кIэлэщыкIу гупчэ къышхъуIутхышт. Ащ чIагъэуцогът оборудованием пIэуагъэхъашт мылкъоу агъэнэ-фэгъагъэм джыри сомэ миллиони 2 хэдгъэхъожышт. Ащ хэт ре-анимационнэ отделением пае аппаратуракIэ къэтшIэщышт. Зи-онтэгъугъэ шапхъэхэм алтыкIэ-мыхъэрэ сабыйхуэ къэхъугъэхэр къэгъэнэжыгъэнхэмкIэ ащ ишIуагъэ къэкIогът. Джащ фэдэу диагностическэ гупчэм пае къэт-щэщыштэу дгъэнэфэгъэгъэ обо-рудованием хэдгъэхъожышт. А гухэлъхэм республикэ бюджетым имылъкоу сомэ миллиони 142-рэ апIэудгъэхъашт.

— *ГъэкIэжыным тель-гытэгъэ юфшIэнышхо медици-*

ЛЪЫР ЗЫТЫХЭРЭР

Псауныгъэм икъэухъумэн ялахьышлу хашыхъэ

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием (ВОЗ-м) унашъо зэришхыгъэм тетэу, мэкьюогум и 14-р донорым и Мафэу хагъэунэфыкыгъэ. Лъыр зытыхыщырэ Адыгэ республикэ станцием мы мэфкIым ехъулэу къыщызэрэуагъагъэх донорхэу илээс пчъагъэ хъугъэу лъыр зытыхыщырэ, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ илофышIэхэр, станцием цылажъэхэр. Непэ лъыр зытыхыщырэ станцием илофхэм языхт, къыныгъоу зэрихышIэхэрэм афэгъэхьыгъэу гуыцIэгъу тыфэхъугъэ станцием иврач шхыаIэу ЦуукI Малыч.

— Малыч, цIыфым ипсауныгъэкIэ лъым мэхъанэу илэр зэкIэми къыдгурIо. Арэу цытми, лъым итын, «донорствэр» тиреспубликэ сыдэуцтэу цызэхъагъа?

— ТхъэмкIэ шыкур, зэрэ Урысыеу зэрэщыгъэпсыгъэм фэдэу, тиреспубликэ илээплэ учреждением лъыр алэкIэгъэхъэгъэнымкIэ гумэкIыгъохэм тарихылаагъэп. Арэу цытми, агъэфедэнэу тыугъоигъэ лъыр ренэу къытзэзытэ цIыфхэм япчъагъэ зыпкэ итэу къэгъэнжыгъэн фае. ЗэкIэмкIи донорхэу лъыр къытзэзытэ зыпытхэрэм япчъагъэ процент 25-рэ нахъ хъурэп. Ащ пае анахъ иофыгъоу тэ тызышылъыр донорхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэныр, «донорств» зыфатIорэм зыкъегъэлэтыжыгъэныр ары.

— Донор пэпчэ мыр игуышхыс-гулътэ елгытыгъа, хъауми ащ ахъщэу къыкIэкIоцтым клэгъэгушлухъа?

— «Донорствэр» егъэзыгъэ иофэп ыкIи ащ ахъщэу къырыбгъэхъэнэу щытэп. Ар цIыф пэпчэ ежъ ишIоигъоныгъэ тетэу зыгорэм ишIуагъэ ригъэкIын, ищыIэныгъэ къыгъэнжынын зэрилъэкIыштыр къыгурылIозэ лъэбкъуу гъэнэфагъэхэр ышIынхэ фае.

— ТиреспубликэкIэ лъым шъуцымкIэу пIуагъэми, къаIышхыгъэр лъым ибагъэ къыщыкIэрэба?

— Лъэу къаIытхырэм ибагъэ нахъи, цIыфым игуышхыкIэ, игулыгъэ бэ елгытыгъэр. Донорым непэ сомэ 300 — 400 раты ыкIи мэфитIум иофышIэ еджакIо мыкIон фитэу справкэ фыратхыкIы. Ар бэмэ непэ къызыфагъэфедэ. Ау къызэрэсIуагъэу, ахэм тэ агурэтэгъало «донорствэм» Iэпылэгъу зыщыкIэгъэ цIыфым имызакъоу, ежъхэм япсауныгъэкIи ишIуагъэ къызэрэкIорэр. Мы аужыр лъэхъаным ялофшIэгъухэм е къадеджэрэхэм Iэпылэгъу афэхъухэ ашIоигъоу лъыр афатынэу иофшIапIэхэм аIут-

хэри студентхэри бэу къаIохэу къыхэкIы. Ау ащ фэдэхэм «первичнэкIэ» тяджэ. Зэзакъо лъыр затыкIэ ахэр ыужкIэ къэкIожыкхэрэп. Арышъ, ахэм ренэу лъыр атызэ ашIыным мэхъанэу илэр къафэтэIуатэ.

— Малыч, къызэрэпIуагъэмкIэ, лъыр зытыр донорым ежъ ипсауныгъэкIи ишIуагъэ къаIоу ары. Сыдэуцтэу ара?

— Илээс пчъагъэ хъугъэу лъыр зытыхэрэм япсауныгъэ изытет уигъэрэзэнэу щыт. Ар къызыхэкIырэр зэ донор зыхъукIэ ренэу ар ипсауныгъэ зэрэпIылтэрэр, ащ икъэухъумэн зэрар езыхышт шIыкIэхэр зэрэщыгъэзыхэр ары. Дэа ар?

— Адэ ежъ ишIоигъоныгъэкIэ лъыр зытынэу къэкIогъэ цIыфым ипсауныгъэ елгытыгъэу фэишымидэу бэрэ къыхэкIа?

— Ащ фэдэ зэфэхьысыжхэр пшIынхэр кIын, ау къэсIонэу сызыфаер ежъ цIыфым зыдымышIэжъу зэрэсымаджэр тистанцие къаIоу лъыр зыхэтщырэ нэуж уз илэу къыхэдгъэщэу бэрэ къызэрэхэкIырэр ары. ГуыцIэм пае, гепатитыр. Ау мыш дэжым къэлэгъэн фае ащ фэдэу къыгуаIэхэрэр зэрэмыбэр, ащкIэ тицIыфхэм япсауныгъэ изытет дэи дэдэу зэрэщымытыр.

— БлэкIыгъэ илээсхэмрэ мы аужыр лъэхъанымрэ зызэбгъапышхэкIэ «донорствэм» изытет сыдигъуа зынахъ дэгъугъэр?

— Джырэ уахътэм, тызресакъэу, зэкIэ дэу тIон тлэкIыщтэп. Лъэхъанэ пэпчэ дэгъуи, дэи чIыпIэхэри къыхэкIэх. ГуыцIэм пае, Советскэ Союзым илээхъанэ нэмыкI гумэкIыгъохэр шылагъэх, лъыр хъоу яIэщтыгъэ, ау зыдахьын гъэтилыгъыпIэ зэрямылэм къахэкIэу раIутыжыштыгъэ. Арышъ, бэ къаIыпхэу ар умыгъэфедэжышху хъуми сыда къыкIырэр?

— Джыдэдэм лъыр мыкIодэу зэрэщыгуыгъэ шIыкIэм шъугъэраза?

— Ары, бэкIэ тегъэразэ. Лъыр ыкIи ащ хэлъ компонентхэр зэрэдгъэхъахэрэр, переработкэ зэрэтышхэрэр ыкIи охътэ гъэнэфагъэкIэ лъыр мыкIодэу зэрэтыгъырэ системэр непэрэ шэпхъакIэхэм адиштэу дгъэпсыгъэ. Мы аужыр лъэхъаным тистанцие илээсым телгытэгъэ гъэтилыгъыгъэу илагъэр килограмм 2900-рэ хъуштыгъэмэ, 2009-рэ илээсым килограмм 3300-м кIэдгъэхъагъ. Джы мы илээсым ар тонни 3,5-м кIэдгъэхъан тимурат.

— Кадрэхэм алъэныкIокIэ гумэкIыгъохэр ишъуиIэхъа?

— Мы зигугъу къэсшыгъэ оборудованиер дгъэуцумэ, врач-лаборант тищыкIэгъэщт. Ащ нэмыкIэу, аужыр лъэхъаным врачитIу къэтштагъ. ТиIофшIапIэ Iутхэр зэкIэ IэпIэсэныгъэшхо зыхэлъ врачых.

— Загъорэ къэбархэр къекIокIэу зэхэтэхы, лъыр птызэ вирус къыпхъан ылтэкIынэу. Шъынкъа ар?

— Тистанцие ар къепIолэнэу щытэп, проценти 100-м нэсэу ащ фэдэ гугъапIэ цIыфхэм ятэты. Тэ донор хъунхэ амылэкIынэу уз зэфэхъафхэр къыхэтэгъэщых. Джыдэдэм донорскэ гупчэ зэкIэ республикэм щыдгъэпсы тшIоигъоу ыуж тит. Ар къызыддэхъукIэ цIыфэу къаIохэрэм апылэу къэбархэр пэшIорыгъэшъу тшIэнхэ тлэкIышты. Ау ащ къыкIырэр анализ алытымыхынэу.

— БэмышIэу донорым и Мафэ хэжъугъэунэфыкIыгъэ. Сыдэуцтэу ар релъыгъэкIокIыгъа? ОушIоушIкIэ, «донорствэр» пропагандэ шIыгъэным ишIуагъэ къэкIуа?

— МэфкIым донорхэр къедгъэблэгъагъэх, тафэгушIуагъ. Къэлэгъэн фае АдыгеимкIэ гъогуыи 130-рэ лъы зытыгъэхэр зэрэтиIэхэр, ахэр «Почетнэ доноркIэ» макIох. Джащ фэдэу зышIуагъэ къытзэзыгъэкIырэ иофшIапIэхэр къыхъэгъэхъэхэмэ сшIоигъу. «Адыгэгазыр» ренэу спонсор Iэпылэгъу къытфэхъу. ИофшIапIэхэу «Водоконалим», Мыекъопэ троллейбус ГъэлорышIапIэм яIофышIэхэр, Адыгэ къэралыгъо университетым ыкIи Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым яIэлэгъаджэхэмрэ ястудентхэмрэ яшIуагъэ къызэрэтагъэкIырэм фэшI лъэшэу тафэраз. ИшIоигъоныгъэкIэ цIыфыр станцием къэкIон зыхъукIэ пропагандэ зэрэпшIырэм ишIогъэшхо къэкIоу сэлгытэ.

КИАРЭ Фатим.

Клиническэ сымэдджэщым идианностическэ гупч

Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу сымэдджэщэу лъэныкъуабэ къызэлъызыубытырэр Адыгэ Республикэмрэ Краснадар краимрэ (Белореченскэ, Апшеронскэ ыкIи Мостовской районхэм) ащыпсэурэ кIэлэцIыкIухэм стационар, консультативнэ-диагностическэ медицинэ Iэпылэгъу языхтэу Iээплэ-диагностическэ учреждение закъоу республикэмкIэ тиI.

Илээс къэс кIэлэцIыкIу мин 67,5-рэм консультативнэ Iэпылэгъу мыш щараты, стационар Iэпылэгъур илээсым къыкIоцI отделениихэмэ

кIэлэцIыкIу мини 7-м ехъумэ алыгъэлэсы. Лабораторнэ уплэкIун мин 356-м ехъу, УЗИ мини 10 фэдиз, рентгенологическэ ушэтын мин 11,2-рэ, функциональнэ диагностикэм епхыгъэ уплэкIун мини 7 фэдиз мышц щызэхашэ.

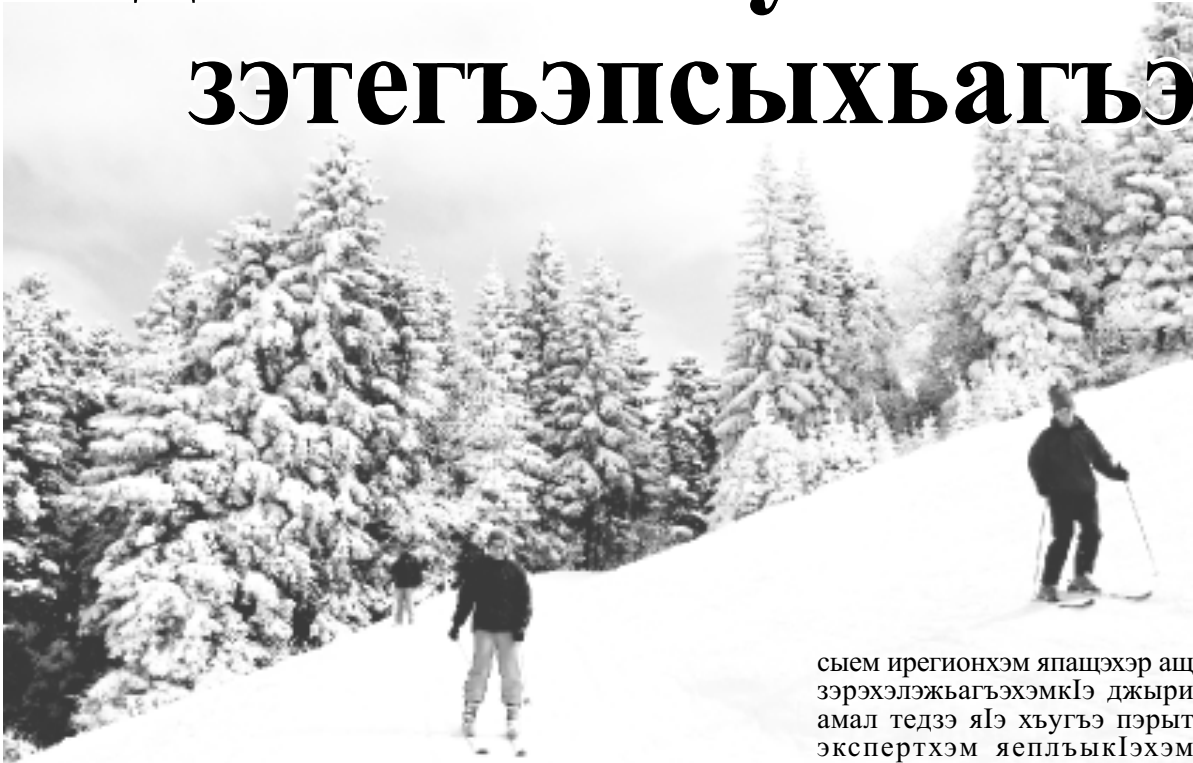
КIэлэцIыкIухэм яуз пасэу къыхэгъэщыгъэнымкIэ, медицинэ технологиякIэхэр гъэхъагъэ хэлъэу гъэфедэгъэнхэмкIэ, джырэ уахътэм диштэрэ технологиехэмкIэ Iэпылэгъу афэхъанхэмкIэ, ушэтынхэр нахъ тэрэзуу зэшIохыгъэнхэмкIэ, иофшIапIэ чIыпIакIэхэр зэхэщэ-

гъэнхэмкIэ мы проектым игъэцэкIэн амалышIухэр аригъэгъотыгъэх.

Диагностическэ гупчэм нэбгыри 150-рэ фэдизмэ яфэIо-фашIэхэр зы мафэм къыкIоцI афызэшIуихынхэ елэкIы. 2008 — 2009-рэ илээсхэм гупчэр агъэпсыгъ. ФЦП-у «Урысыем и Къыбл» зыфилорэм тегъэнсыхъагъэу диагностическэ гупчэм сомэ миллиони 126,8-рэ фэдиз пэлухъагъ, ащ щыщэу сомэ миллиони 105-р федеральнэ бюджетым, сомэ миллион 21,8-р республикэ бюджетым якъэкIуапIэхэм къахэкIыгъэх.

Адыгеим къушъхьэ-лыжэ курорт зэтегъэпсыхьагъэ щашышт

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхаклушынэ Аслъан пшъэрэ зэрафишъыгъэм тегъу я XIV-рэ дунэе экономическэ форумэу Петербург щыкӀуагъэм хэлъжагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпӀыл Муратрэ Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ иминистрэу Лыхъэс Махмудэрэ.

Мы илъэсым Петербург щыкӀогъэ дунэе экономическэ форумым девизэу илагъэр «КъэкӀоштым лъапсэ фэтшызэ» зыфиӀорэр ары. Дунэе политикхэмрэ бизнесменхэмрэ зыкӀызӀулагъэхэр Урысыем, хэхъоныгъэ зышӀырэ рынкэхэмрэ дунэе сообществмрэ апашъхьэ ит пшъэрэ шъхьалэхэр агъэнэфэнхэм ыкӀи зэшӀохыкӀэу ахэм афэхуыштхэр къагъотынхэм пае. Урысыем итемыр икӀэлэ шъхьалэ мэфэ зауэрэ щыкӀогъэ зэнэкӀокъухэр зыфэгъэхьыгъагъэхэр кризисым ифэмэ-бжымэу дунэе финанс системэм тырихьэрэр, Европэм ишӀолъырхэм къарыгъэджэрэ Ӏофыгъохэр, джащ фэдэу модернизациер ары. Урысыем илӀыкӀохэр зыпылгыгъэхэр къэралыгъом иэкономикэ иамалхэм нахь лъэшэу анаӀэ къатырырагъэдзынр ары.

Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевым псалъэу мы экономическэ форумым къышишъыгъэм мэхъанэшхо иӀ. Къэралыгъом ипашэ мы аужырэ лъэхъаным Урысыем экономикэм ылъэныкъокӀэ фэхьурэ зэхъокӀыныгъэхэм къатегушылагъ ыкӀи илъэсипшӀ благъэхэмкӀэ гуӀаплэу шыӀэхэр къыгъэнэфэгъэх. Урысые Федерацием и Президент непэ Ӏофхэм язытет кризисым иджэуапэу ылъытагъ, модернизацием иполитикэ пхырышыгъэнымкӀэ амал инхэр ащ къетых. Президентым зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, экономикэм имодернизацие мыщ фэдэ гухэлъхэр къыделъытэх:

— Мы илъэсипшӀ благъэхэм къаӀоцӀ Урысыем щыпсэурэ цыфхэм шыӀакӀэу яӀэр хэшӀыкӀэу нахьшӀу хьун фае, ау сырые къэкӀуаплэхэм язакъокӀэ ар зэшӀохыгъэ хьушгъэп,

мышкӀэ интеллектуальнэ къэкӀуаплэхэм апшъэрэ мэхъанэ яӀэу щыт. Ащ хэхьэх инновационнэ экономикэу шӀэныгъэ куухэр къэзытырэр, технологиякӀэхэм, инновационнэ ӀофшӀэным къытыхэрэм яэкспорт. Урысыер ашӀогъэшӀэгъонэу, бгъуитлуми яфедэ къызыхьэ-кӀын зылъэкӀышт хэгъэгоу хьун фае, дунаим зэрэпсаоу тет цыфхэм зыкӀэхъопсырэр горэхэр зыщагъотын алъэкӀышт, зызфакудырэр чӀыплэу ар хьун фае. ЯӀонэрэ унэм фэдэу Урысыер шӀу зылъэгъун зылъэкӀышт псэуми амалышӀухэр ащ шагъотынхэм тыналэ тедгъэтышт.

Къэралыгъом ипашэ къызэриӀуагъэмкӀэ, Урысыем гъэхьагъэу ышӀыштхэр нахьыбэмкӀэ инновациехэр ары зэлъытыгъэхэр. Пшъэрэ шъхьалэу щытыр — инфляцием пэуцужыгъэныр ары. Бизнесым илӀыкӀохэм зэхыхыгъэ къэралыгъом ӀэпыӀэгъоу къаритын ылъэкӀыштыр зыфэдэр — хэбзӀахьхэм къа-кӀыригъэчышт, инвесторхэм яӀофшӀэн нахь дэгъоу зэхачӀэным пае амалышӀухэр аригъэгъотыштых. Модернизацием тегъэпсыхьагъэу илъэсэу къыхьаштым къыщегъэжьагъэу пӀэлъэ кӀыхьэм телъытэгъэ инвестициехэу Урысыем иэкономикэ къыхьаштыхэм якапитал техъоу фэхьурэмкӀэ хэбзӀахьыр тырахыжышт. Джащ фэдэу стратегическэ предприятиехэм ипчъагъэ къышагъэкӀэнэу унашэ ашӀыгъ. Дмитрий Медведевым зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, «Къэралыгъом ежъ-ежырэу экономикэм ичыгъ мыӀэрысэхэр къыпичынхэу щытӀ. Ар нахьшӀоу ыкӀи нахь дэгъоу зышӀэн зылъэкӀыни къы-къокӀышт». Ау къэралыгъом ипшъэрэ шъхьалэу — а садым зыригъэушъомбгъуныр, нэмыкӀэу къэпӀон хьумэ, экономикэм ихэхъоныгъэкӀэ ишӀуагъэ аригъэкӀыныр, ӀэпыӀэгъу афэхьуныр ары, — къыхигъэщыгъ УФ-м и Президент.

— Петербург щыкӀогъэ дунэе экономическэ форумыр экономикэм ылъэныкъокӀэ анахь мэхъанэшхо зэттыхэрэм икӀэрыкӀэу тахӀплъжынымыкӀэ ушъхьагъэ дэгъу хьушгъэ. Уры-

сыем ирегионхэм япашӀэхэр ащ зэрэхэлъжагъэхэмкӀэ джыри амал тедзэ яӀэ хьушгъэ пэрыт экспертхэм яеплъыкӀэхэм ядӀунхэмкӀэ ыкӀи яӀофшӀэн илъэныкъо шъхьалэхэм атегушӀэнхэмкӀэ, — хигъэунэфыкӀыгъэ АР-м и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат. — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ыкӀи хабзэм иорган псэуми яӀофшӀэнкӀэ анахь мэхъанэшхо зэрэтыхэрэм ащыш инвестициехэр нахьыбэу республикэм къыхьэлъжыгъэнхэр. Бизнесым нахь зигъэчан хьушгъэми, джырекӀэ тибизнесменхэм ячаныгъэ икӀоу тигъэразэрэп. ӀофшӀэплэ чӀыплӀагъэхэр зэхэщэгъэнхэ, социальнэ лъэныкъом хэхъоныгъэ егъэшъыгъэн фае. Бизнесым иамалхэм нахь

заушъомбгъуным епхыгъэ ӀофшӀэныр лъыдгъэкӀотэшт.

Форумым икӀэуххэм къатегушыӀэзэ АР-м и Премьер-министрэ зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, 2014-рэ илъэсым Шъачэ щыкӀошт Олимпиадэр хэгъэгум ипашӀэхэм зэрапхы-рэр Кавказым социальнэ-экономикэ лъэныкъомкӀэ изытет нахьшӀу хьуным иполитик ары. Терроризмэм хэбзэхьу-мэным епхыгъэ амал закъо-хэмкӀэ уфырикъунэу щытӀ, цыфхэм и шыӀӀӀэ-псэукӀэу яӀэм зыкъегъэӀэтыгъэн фае. Темыр-Кавказ регионым ыкӀи Адыгееу ижыкӀэ къыщегъэ-жьагъэу кавказ республикэу щыгъым ихэхъоныгъэкӀэ туризмэм мэхъанэшхо иӀ. **Пол-предэу Темыр-Кавказ федеральнэ шӀолъырым шыӀэ**

Александр Хлопониным нӀуасэ фишъыгъ Дмитрий Медведевыр Темыр Кавказ федеральнэ шӀолъырым, Республикэу Адыгеим ыкӀи Краснодар краим къушъхьэ-лыжэ курортхэу ащашыштхэм япроект. Ахэм псэумкӀи сомэ миллиард 451-рэ атефэшт. Курортхэр къушъхьэлъэ псэупитфымэ ащыӀэштых, Кавказым икӀыкӀыплӀӀэ кы-кӀэу къохапӀэм ылъэныкъокӀэ: Лэгъо-Накъэ (Адыгеим), Архыз (Къэрэщэ-ШӀэрджэс Республикэм), къушъхьэу Эльбрус (Къэбэртэе-БэлыкӀар Республикэм), Мамисон (Темыр Осетием), Матлас (Дагъыстан). Дунэе шапхьэхэм адиштэрэ къушъхьэ-лыжэ курортыкӀэхэм хэхъоныгъэ ашӀынымыкӀэ зигугъу къэтшыгъэ чӀыплэ пӀпчъ зыфэдэ къэмыхьугъэ чӀыопс байныгъэ дахэу щытых. Урысыем иправительствэ игенеральнэ план курортитфэу къыдилъытэхэрэм квадратнэ километри 150-м къыщегъэжьагъэу 800-м нэс аубытышт, ахэм къушъхьэ-лыжэ гъогу километрэ миным ехьу ащашышт.

Петербург щыкӀогъэ дунэе экономическэ форумым Урысые Федерацием ире-

къыхигъэлъжээнэу пшъэрэ зэрэзыфишъыжыгъэм къегъэлагъо регионми ащ щыпсэурэ цыфхэм иянеушырэ мафэ зыфэдэшттым ыналэ зэрэтыригъэтырэр. А проектым ишӀуагъэкӀэ къэкӀошт илъэсипшӀым къыкӀоц ӀофшӀэплэ чӀыплӀӀэу мини 160-м ехьу шыӀэ хьушгъ. Тэ непӀкӀэ ӀофшӀо зыдэтшӀэн фаеу щытыр туризмэм ищыкӀэгъэ инфраструктурэм игъэпсын ары, — къыӀуагъ КъумпӀыл Мурат.

Шъугу къэдгъэкӀыжыны: илъэсэу икӀыгъэм автомобиль гъогухэм, электроэнергие-р зэрыкӀошт линиэхэм, газрыкӀуаплӀэхэм, псырыкӀуаплӀэхэм яшӀын федеральнэ ыкӀи регион бюджетхэм якъэралыгъо мылӀкоу миллиардныкъо фэдиз апӀудгъэхьагъ. 2013-рэ илъэсым нэс Адыгеим джыри сомэ миллиардрэ миллион 400-рэ ыгъэфедэнэу рехъухьэ. Мы аужырэ илъэсипшӀым турист индустрием ипсэуалъэхэу кӀэу ашӀыгъэхэм ыкӀи агъэцӀкӀэ-жыгъэхэм унэ инвестициехэу сомэ миллион 580-рэ фэдиз апӀухьагъ.

ФЦП-у «Урысыем и Къыблэ (2008—2012-рэ илъэсхэр)» зыфиӀорэм тегъэпсыхьагъэу илъэсэу икӀыгъэм автомобиль гъогухэм ягъэпсынрэ ягъэцӀкӀэжынырэ апае сомэ миллион 113-рэ къыхагъэкӀыгъагъ. А ахьщэр зӀкӀэ икӀоу агъэфе-

дагъ. Мы илъэсым автомобиль гъогу Даховскэм икӀэу бгытешъоу Лэгъонакъэ нэсыштым игъэкӀэжыны, лъэмыджым игъэпсын псэумкӀи сомэ миллион 126-рэ къыфыхагъэкӀыгъ, ащ щыщэу сомэ миллион 44-р республикэ бюджетым щыш.

Гухэлъ гъэнэфэгъэ зӀӀэ мы программэр зэшӀохыгъэ хьуным пае 2009-рэ илъэсым ыкӀэхэм аджэ атыгъ автомобиль гъогу МыекӀуапэ — Туапсэ зыфиӀоу километри 9,4-рэ зыкӀыхьагъэр. 2005-рэ илъэсым а гъогу ишӀын рагъэжьэагъ. Зэхъубытагъэу гъогухэм апӀухьагъэр сомэ миллион 661-рэ.

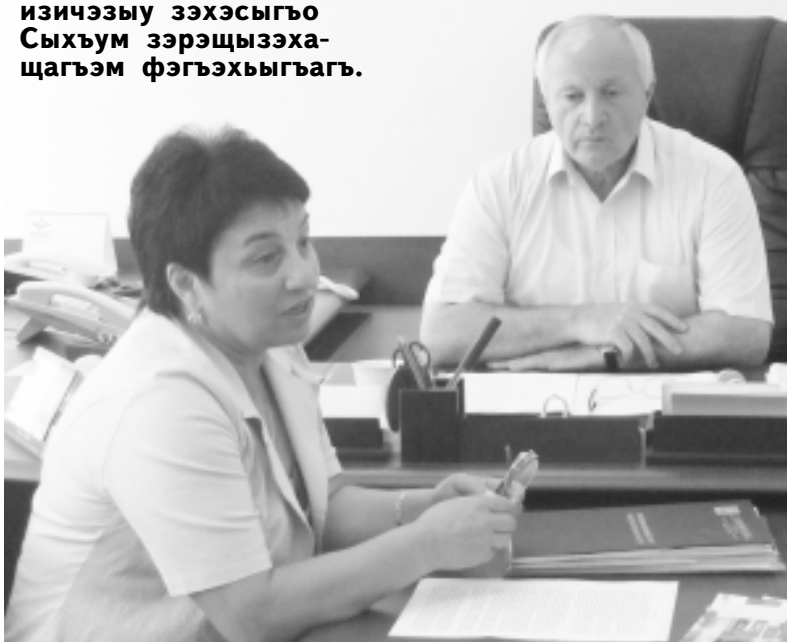
Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

КУЛЬТУРЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМРЭ

Абхъазым щызэІукІагъэх

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ щыколгъэ пресс-зэлукІэр культурэмрэ искусствэм-рэ я Координационнэ советэу «Темыр Кавказым» изичэзыу зэхэсыгъо Сыхъум зэрэщызэха-щагъэм фэгъэхыгъагъ.

Абхъазым и Президентэу Сергей Багапш, Урысыем куль-

турэмкІэ иминистрэ иупчІэжъ-гоу Лев Дзугаевыр, УФ-м и

Къыблэ шьолтыр культурэмкІэ илофшІэхэр зэхэхэм къы-щыгушылагъэх. АР-м куль-турэмкІэ иминистрэу Чэмы-шьо Гъазыйрэ ащ игуадзэу ШьэуапцІэкъо Аминэтрэ Сы-хъум шылагъэх.

Я 131-рэ федеральнэ зако-ныр чыплэ ІофшІапІэхэм зэра-щагъэфедэштым, культурэм исаугъэтхэр къэхъумэгъэхэм, лъэпкъ шІэжым ныбжьыкІэ-хэр фэлугъэнхэм, нэмыкІхэм игъэкІотыгъэу атегушылагъэх. Театрэхэм апае лъэпкъ кадрэ-хэр апшгъэрэ еджаплэхэм ащы-гъэхъазырыгъэнхэм ехылІэ-гъэ докладыр Координационнэ советым итхъаматэу, АР-м культурэмкІэ иминистрэу Чэ-мышьо Гъазый къышІыгъ. ШьІэныгъэм епхыгъэ зэфэ-хысыжхэу зэлукІэм щыра-хъухагъэхэм, Адыгеимрэ Аб-хъазымрэ культурэмкІэ язэ-пхыныгъэхэр зэрагъэпытэшт-хэм тигъзетеджэхэр ащыд-гъэгъозэштых. Я XIII-рэ фес-тивалэу Кавказым имамер псэукІэ фэгъэхыгъэр чъпы-огъум Ростов-на-Дону щызэ-хашчэнэу зэзэгъыгъэх.

САХЫДЭКЪО Нурбий.
Сурэтым итхэр: **Чэмышьо Гъазыйрэ ШьэуапцІэкъо Аминэтрэ.**

КЪЭБАРЫКІЭХЭР

Мэщытыр якІуапІ

Адыгэ къоджэ пстэуми зэращыхэбзагъэу, цыфхэм акІуачІэкІэ къуаджэу Псэй-тыкуи заом ыпэкІэ мэщыт щашыгъагъ. Заом ыуж ар хабзэм алихы, былымущупІэ ашыгъагъ, нэужым зэтыра-гъэпсыхъажыи клубэу къы-щызэІуахыгъэм илгъэс пчъа-гъэрэ Іоф ышІагъ. Псэуалгъэр жы хъуи зыраутыжым, ащ къыхэкІыгъэ пкъыгъохэм ахэшшыкІыгъэ унэ цыкІу къо-джэдэхэм къэхалхэм ша-гъэпсыгъагъ. Ащ дин ыкІи хъэдэ фэло-фашІэхэр щызэ-рахъэштыгъэх. ТхьэлъэупІэ унэ цыкІур бэрэ щытынэу хъугъэп, диным ебэныхэрэм ащыщхэм агъэстыгъагъ. Дин-лэжхэм ятІонэрэу агъэуцу-гъэ унэри бэгъашІэ хъугъэп. Джащ тетэу мэщыт дэмы-

тэу къуаджэр илгъэс пчъагъэ-рэ псэугъэ.

ГъэрэкІо Псэйтыку мэщыт къыщызэІуахыгъ. Къуаджэм щыщ кІалэу, Адыгэ Республи-кэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Шьхьэлхъо Азмэт имылыккІэ ар афари-гъэшІыгъ. Мэщытыр зтегъэ-псыхъагъэ, дин фэло-фашІэхэм адиштэрэ пстэури ащ чІэлъ. Амдзэ зыщаштэрэ унэ шъхаф хэтышъ, а лъэныкъомкІэ Іэры-фэгъоу щыт. Джащ фэдэу ищы-кІагъэ хъумэ, мэщытыр къа-гъэфабэ.

Сыдзущтэу а диндэлэжъа-плэм илофшІэн зэхэщагъа? Те-убытагъэ хэлъэу къэпІон плъэ-кІышт ар цыфхэм якІуапІэ зэ-рэхъугъэр. Бэрэскъахо ма-фэхэм къоджэдэхэм ащыщ-хэм ащ нэмаз щашы, нэмыкІ

къуаджэхэм къарыкІыгъэхэри къакІохэу къыхэкІы. Хъуль-фыгъэ нэбгырэ шэкІ, бзыль-фыгъэ нэбгырэ 15 ренэу къе-кІуапІэ. Хъульфыгъэхэм ыкІи бзыльфыгъэхэм зэхэушъха-фыкІыгъэу нэмаз щашыи алъэ-кІыным пае, ар пэлухъокІэ Іа-хьитІоу гоштыгъэ. Арышъ, зы уахътэм хъульфыгъэхэри бзы-льфыгъэхэри гуфит-шъхафит-тэу Тхьэм ыпашхъэ еуцох.

Мэщытым Имамэу иІэ Къу-мыкыу Рэмэзанэ ипшгъэрыл-хэр дэгъу дэдэу егъэцакІэх. Динлэжхэм гумэкІэу ялэхэр зэхефых, диным епхыгъэ тхылхэр алэкІегъахъэх. Ма-фэм тфэгъогогъо азан къэ-джэх. ЕджэкІо цыкІлэхэм ащыщхэри мэщытым нэма-зышІ макІох. Рэмэзанэ Къур-Іаным регъаджэх, еджакІэ зэ-зыгъашІэ зышІоигъохэр охътэ гъэнэфагъэм тегъэпсыкІыгъэу регъэблагъэх.

ХЪУШТ Щэбан.

Лэжыгъэр машІом щытэжъугъэхъум

МашІор къэмыхъуным лы-плгъэрэ къулыкъум «Урожай-2010» зыфилорэ Іофтхъабзэр мэкьюогум и 1-м республикэм щыригъэжъагъ, бэдзэогъум и 31-м нэс ар кІошт. Мэкъумэщ хъызмэтым иобъектхэр машІом щыухъумэгъэнхэр ары ащ пшгъэрыл шъхьалэу иІэр.

Илгъэс къэс лэжыгъэр зы-щыІуахыжырэ уахътэм мы-зэу-мытІоу машІоу къызэрэхъу-рэр блэкІыгъэ илгъэс зэфэхы-сыжхэм къагъэлъэгъуагъ. Ары пэпчъ мымакІэу зэрар чІыгулэжхэм арегъэшІы. Гу-щыІэм пае, Красногвардейскэ районым ит къутырэу Богорсу-ковым шылэжхэрэ хъызмэт-шІапІэу «Бракый» зыфилорэм икоц къызыкІэнэм машІом лэ-жыгъэ тонн 45-рэ хэкІодагъ. УплэкІлунхэм къызэрагъэ-лгъэгъуагъэмкІэ, хъызмэтшІа-плэм ипащэ машІом зыкымы-штэным ищыкІэгъэ Іофтхъа-бзэхэр зэшІуихыгъэхэп. Ежъ имысагъэкІэ, сомэ мин 200-м ехъу зэрар ышІыгъ, ащ имы-закъоу шапхъэхэр зэриукъуа-гъэхэм пае административнэ пшгъэдэкІыж рагъэхыгъ.

Джащ фэдэу Шэуджэн райо-ным ит къуаджэу Джыракъые дэс предпринимательхэм ащыщ икоцрэ комбайнэу хъасэм хэ-тымрэ къакІэнагъ. ПстэумкІи гектаррэ ныкьорэ машІом зэ-лыкІуи, техникэм имызакъоу,

коц центнер 45-рэ хэстыхъагъ. Мы хъугъэ-шІагъэр зызэхъафы-ми, предпринимателым лэ-жыгъэр Іуихыжыным ыпэкІэ машІор къэмыхъуным ищы-кІэгъэ Іофтхъабзэхэр зэримы-гъэцкІагъэхэр къэлъэгъуагъ. Комбайнэр ары агъуу къызы-кІэнагъэр, мэшІогъэкІосэ авто-мобилимрэ чІыгур зыжыошт тракторымрэ благъэу зэрэщы-тыгъэхэр ары машІор нахъ чы-жъэу зэбгырымыкІынымкІэ зишІуагъэ къэкІуагъэр. Сомэ миллион зэрар предпринимате-лым ышІыгъ, хэукъоныгъэхэм апаи тазыр рагъэтыгъ.

Мары лэжыгъэм Іуихыжыи республикэм щырагъэжъагъ. ТичІыгулэжхэм яхъасэхэр, ятехникэ, лэжыгъэу Іуахы-жыгъахэр машІом шаухъумэн-хэм пае шапхъэхэр икъоу агъэцкІэнхэ, ищыкІэгъэ Іэмэ-псымэхэмкІэ зызэтырагъэпсы-хъан фае. Шапхъэхэр зыукъуа-гъэу агъэунэфырэм админист-ративнэ пшгъэдэкІыж рагъэ-хышът, зэримыгъэцкІагъэхэм ыпкъ къыкІыкІэ, машІом зы-къиштэу зэрарыбэ къыхыгъэ-мэ, УФ-м и Уголовнэ кодекс ия 168-рэ статья къызэрэдилъы-тэрэм тетэу сомэ 120 000-рэ тазыр рагъэтыгъ.

Татьяна ОЧКАСОВА.
МашІор къэмыхъуным лышІлэгъэнымкІэ къэ-ралыгъо инспектор.

Къуальхъэ къаІихызэ къаубытыгъ

Тэхъутэмыкьое район про-куратурэм Урысые организа-циеу РОСТО (ДОСААФ)-м мы районымкІэ исовет итхъа-матэу АкІэгъу Аслъан иІэ-натІэ къызыфигъэфедэзэ къуальхъэ къаІихыгъэу къы-чІигъэщыгъ. Зэрагъэунэфы-гъэмкІэ, РОСТО (ДОСААФ)-м икомиссии итхъаматэ води-тель курсхэр къызэраухыгъэ-хэр къэзыушыхъатыр тхыль-хэм акІэтхъжыныу фитыны-гъэ зэриІэр къызыфигъэфедэ-зэ, тхыль нэпцІ зэрафишІы-щтым пае сомэ мин 19 къа-Іихыгъ. Джащ фэдэу водите-лэу еджагъэ фэдэу ыгъэпсы-

нышъ, ар къэзыушыхъатыр тхыль нэпцІыр къызэрариты-жыштым пае ахъшэ шІу-хъафтынэу сомэ мин 30 къа-Іихыгъэу правэухъумэкІо органхэм илофшІапІэ чыплэ къыщдаубытыгъ.

УФ-м ипрокуратурэ Іофхэм язэхэфынкІэ и Комитет Іоф зэхэфынхэмкІэ и ГъэлорышІа-плэу АР-м щыІэм Тэхъутэмы-кьое районымкІэ иотдел мы Іофыр зэхыфыгъ, нэужым су-дым тхыльхэр фигъэхыгъэх. АкІэгъу Аслъан мы уахътэм ипсэупІэ дэкІын фитэп.

Тэхъутэмыкьое районым ипрокуратур

СПОРТ

Къалэу Шъачэ изэнэкъокъу-хэм хагъэунэфыкІырэ чыплэхэр мы аужырэ сезонхэм футболым-кІэ къащыдзэыхыгъэ клубэу «Кичмай» Краснодар краим ипащэ и Кубок къыдэхыгъэным ифэбэнэн дэгъоу ригъэжъагъ.

Илгъэс къэси фтболымкІэ краим ичемпионатэу зэхашчэрэм ыуж бэкІэ къинэрэп мы илгъэ-

сым рагъэкІокІырэ турнирэу командэ 36-рэ зыхэлажхэрэр. Ахэр купишчэу зэтеуыгъэх. Командэу «Кичмай» «къыблэ зонэм» шешІэ, краим ипащэ и Кубок иятІонэрэ лигэ хэт, ащ инэкьокъогъу футбол клубхэу къалэхэу Геленджик, Новорос-сийскэ, Апшеронскэ, Псыфабэ, ТІуапсэ, джащ фэдэу Анапэ, Северскэ, Динской, Абинскэ, Шытхьэлэ районхэм яехэр.

Мыш фэдэ зэнэкъокъум апэ-рэу хэлэжхэрэ командэу «Кич-маир» Шъачэ илЫкІо закъоу турнирым хэт, ищыхъэ зыте-лыжыгъэу зэлукІэгъухэр ригъэ-жъагъ, истадионэу Шъахэп дэ-тым зэлукІэгъухэм текІоныгъэ къащыхы фэгумэкІыхэрэр ыгъэгъушІуагъэх. ЕшІэкІо лъэш-

хэр командэм хэтых: Кобл Мэ-дин, Гъошпэу Даулэт, Ныбэ Рус-лъан, АкІэгъу Батыр. Ныбэ Чэрым, Нэпсэу Руслъан, Кобж Андзор, Сергей Полищук, Кобж Хъамед, Саркис Авакян, Ныбэ Рэмэзан, Кобл Руслъан, Иван Демченкэр, Кобл Адам, Олег Даниловыр, Георгий Булави-ныр, Хъатх Рустам, АкІэгъу Руслъан, опытышхо зилэ ешІа-кІохэу клубым къыхэхъэгъэхэ Артур Кузнецовым, Сергей Максимовым, Роман Тахмазян командэр къагъэлъэшыгъ.

Зэнэкъокъухэм яаперэ зэлукІэгъум Кобл Мэдинэ зипэ-щэ командэм пчъагъэр 1:0-у командэу «Апшеронскэм» къы-шІуихыгъ, ыужыкІэ «Горячий Ключым» пчъагъэр 3:1-у те-

кІуагъ, Анэпэ районым икоман-дэу «Никэр» зэремышІагъэм къыхэкІэу «Кичмаим» очкоуищ «фагъэуцугъ».

«Кичмаир» зыдэкІым гъэ-хъагъэу ышІыгъэр нахъ макІ, Динской районым щыщ коман-дэхэу «Дипар», «Олимп» зыфи-Іохэрэм очкохэмкІэ адэгъошчэнэу хъугъэ. Абинскэ районым ик-лубэу «Единая Россия» зыфи-Іорэм дырлэгъэ зэлукІэгъур гъэшІэгъон дэдэу кІуагъэ, пчъагъэр 4:4-у аухыгъ. «Кич-маим» зэлукІэгъуих илэгъах, ахэм очко 12 къащыхыгъ, тур-нирым икомандэхэу апэрэ чыплитфым хахъэхэрэм ащыщ.

— Турнирыр къиныкІаеу щыт, ау текІоныгъэ къызэрэдэ-тхыштым тишгъыпкъэу тыфэбэ-нэшт, — еІо командэм итренер шъхьалэу Кобл Мэдинэ.

Сурэтым итыр: **футбол ко-мандэу «Кичмаир».**

Тезыхыгъэр Ныбэ Анзор.

Лэжыгъэшлуклэ тичыгу къятэшт

Хабзэ зэрэхугъэу, бжыхъасэхэм ялукъыжыгъо уахтэ къызыцблагъэрэм тефэу республикэм игубгъохэм арылэ лэжыгъэ хъасэхэр къеплъыхъэгъэхэм, Ионыгъом зэрэфхъазырхэр уплэгъуэгъэным афэшл Адыгэим мэкъумэщымклэ и Министерствэ комиссие зехецэ. Мыгъи ары зэрашлэгъэр. Республикэм зэклэ ирайонхэр ыкли икълэзхэр къэзыкълухъащхэ комиссиеу зхацэгъэм ипэцагъ Адыгэ Республикэм мэкъумэщымклэ иминистрэу Юрий Петровыр. Комиссием хэтыгъэх мэкъумэщымклэ Министерствэм испециалистхэр, зэклэ районхэм ыкли къалэхэм мэкъумэщымклэ ягъэларышланлэхэм япашэхэмрэ яагроном шъхалэхэмрэ, республикэм иведомствэ зэфэшхъафхэмрэ СМИ-мрэ ялыклогхэр. Мэфийцым къыклоцл ахэм къаплъыхъагъэх лэжыгъэ хъэсэ зэфэшхъафхэр, бжыхъасэхэр зэрэлуахыжыгъыт техникэм изытет, губгъом къыращыт лэжыгъэр зэрагъэолэщт чыплэхэр.

АПЭРЭ мафэм, мэкъуогъум и 15-м, комиссием хэтхэу республикэм мэкъумэщымклэ и Министерствэ зычлэт унэм джэ къыщызэрэугъоигъэхэр Китаим къышашыгъэ автобус дэхэххом етлэхъэхэш, Джэджэ районим ежъэр. Къутырэу Калининим зынэхэклэ къэуцухэш, Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан уплэгъулунхэм ахэлэжъэнэу къызэригъэгугъагъэхэм фэшл ежэх. Мы чыплэм къекълуалэ Джэджэ район администрацием ипашэу Анатолий Черковри.

Бащэ темышлэу къэсыгъэ автомашинэхэм къарэкълых Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан, Адыгэим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, республикэм мэкъумэщымклэ иминистрэу Юрий Петровыр. Ахэм апэгъокълых Джэджэ районим ипашэу Анатолий Черковыр, районим мэкъумэщымклэ игъэларышланлэ ипашэу Александр Юрчишиныр, комиссием хэтхэр.

— Непэ лъэшэу сигуапэу къэсплъыхъэхэ сшлэи гъу тиреспубликэ ирайонхэмклэ лэжыгъэ зэфэшхъафхэр анахыбэу къызшагъэклэхэр ыкли къызшахыжыгъэхэр Джэджэ районим игубгъохэм ащышхэр, — ылауагъ Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан. — Бжыхъасэхэм ялукъыжынэу республикэм шырагъэжыгъэр анахь охтэшлукхэм атефэу, члэнагъэ фэмыхъоу зэшлукъыгъэным, зи хэмыклогдыклэу лэжыгъэр ухъумэгъэным ыкли гъэфедэгъэным зэклэ амалэу тлэкълэхэр дэгъоу фэтымыгъэларышлэхэ хушгътп. Тапэклэ зэрашлэгъэхэм фэдэу, мыгъэрэ Ионыгъошхор ежъагъэш, гъогумаф етлэ.

Машинэхэм арэтлэхъэхэш, ягъогу техэх. А уахтэр егъэфедэш, комиссием хэтхэу автобусым исхэм Александр Юрчишиным къафелуатэ ярайон бжыхъэсэ ыкли гъэтхэсэ зэфэшхъафхэу илэхэр зыфэдизхэр. Мыгъэ районим бжыхъэ коц гектар мин 25-м ехъу, хъэ гектар мин 4 фэдиз хъазыр, лэжыгъэ къэзытышт рапс гектар мин 2-м ехъу шылуахыжышхт. Хъэм илукъыжын районим ичылплэ зэфэшхъафхэм ащаухыгъ, рапсыри луахыжы. Гъэтхасэу районим шапхыгъэр гектар мин 29-м фэдиз хъазыр. Зэклэ ялэжыгъэ хъасэхэм теплъэ дахэ ялэу Александр Юрчишиным зэрипорэм шыхъэтышлэу къыфэхъух автобусыр зэрыклорэ гъогум ыбгъуитлуклэ къащылэгъохэр бжы-

хъэсэ ыкли гъэтхэсэ хъасэхэр. Коц, хъэ ыкли рапс хъэсэ гъожхэм къаголтых шхонтлэ-члэпцашэу зытеохэрэ натрыф, тыгъэгъэзэ, сое, чыплэ хъасэхэр.

— Тибжыхъасэхэр зэрэлутхыжышхт техникэр зэклэ хъазырэу Ионыгъом тыфежагъ, — ело Александр Юрчишиным. — Аужырэ илъэсыным зэклэ тилэ комбайнэхэм азыныкъом фэдиз клэхэмклэ зэблахыгъ. Етлани ахэр комбайнэ тегъэлпыхъагъэ-

хэу «Джон Дир», «Клас», «Лаверда», «Акрос» зыфилохэрэм афэдэх.

Президентыр, ащ игъусэхэр, комиссием хэтхэр апэу къыщэуцух Айрюмовскэ къоджэ псэуплэм. Ащ ипашэу В. И. Захаровыр фермерэу Р. Ю. Хъаткъомрэ ахэм къапэгъоклэхэш, рапсыр зышылуахыжыгъэр чыплэм ашхэ. Гектарыбэ хъурэ рапс хъэсэ гъэкълэгъэм къышхэклогълых комбайнитлоу «Нью Холланд» зыфилохэрэм фэдэхэр. Ахэм рапсымклэ ябункерхэр зэраушъэхэрэм даклоу, лэжыгъэпкыри къызэхаупклатэш, чыгум чыгъэшлэу фэхъунэу хыпкъым хатакъо.

Президентыр аклэупчлэ ялэжыгъэ хъасэхэм азытет, Ионыгъоу зыфежагъэхэр зэрэзэхэцагъэм. Джэуап къыратыжы ябжыхъасэхэм теплъэу ялэмклэ лэжыгъэшлэу къатынэу гугъэплэ дэгъу зэрялэр, ахэр зэрэлуахыжышхт техникэу яшыклагъэр зэрашлэгъэхэр. Зирапс луахыжыгъэр фермерэу Хъаткъо Рэмэзанэ къарело рапсым шыщэу луахыжыгъэм изы гектар центнер 21-рэ къызэритыгъэр. Ялэжыгъэхэр игъом аугъонжынынхэу, гъэбжъу агъотынэу Президентым афелош, апэклэ лъэкълуатэх.

Нэсых Джэджэ районим анахь гъэхъагъэ шызышлэхэр хъыз-

мэтшланлэхэм ащышэу Сапый Юныс зипэшэ СХА-у «Радуга» зыфилохэр. Ащ ихъамэу хъэу луахыжыгъэр къызэрашлэгъэм апэу маклог. Хъызмэтшланлэм Ионыгъор зэрэшырагъэжагъэр, ябжыхъасэхэмрэ гъэтхасэхэмрэ теплъэшлэу зэрялэр Президентымрэ игъусэхэмрэ къафелуатэ гъэцклэклог директорэу С. И. Козинцовым. Мы хъызмэтшланлэр ары районим шылуахыжыгъэ хъэм гектар

осэ дэгъу илэмэ, ар нахыбэу шлэгъэн, хэтэрыклхэм фэдэ къатмэ, ахэм ялэжынын уишыпкъэу ыплэтын, чыплыгъэр бэу зыщыклагъэхэр шылэхэмэ, ар лэжыгъэн зэрэфаер ары. Лэжыгъэ шылэмэ, былымыр нахыбэу ахъун альэкълэшт, лыр бэмэ, нэкулышл цех къызэлупхышхушхт. Джарэушхтэу узекломэ, тикъуаджэхэм иофшлэн зымыгъотэу адэхсэм япчъагъэ нахь маклэ хушхт.

Дондуковскэ къоджэ псэуплэм игъунапкъэ дэжэ ащ ипашэу В. И. Пукличрэ ОАО-у «Дондуковскэ элеваторым» игенеральнэ директор игуадзэу М. А. Болэкъомрэ къащыпэгъоклыгъэх. Президентымрэ ащ игъусэхэмрэ шылагъэх колхозэу Кировым ыцлэклэ шытыгъэм имеханизированнэ хъамэшхоу джы фермер хъызмэтшланлэу С. И. Анисимовыр зипашэм ибазэ хъугъэм. Мыщ Президентым хьалыгъэрэ шыгъурэ къышыпагъохыгъ. Културэм ирайон унэ иартистхэм оред чэф заулэ хъаклэу къафэлугъэхэм мыщ къащыфалуагъ.

Тхьаклушынэ Аслъан хъызмэтшланлэм иофхэр зэрэщыгъэпсыгъэхэм нэлуасэ зафишлыгъ. Лэжыклогхэм ренэу зэрафэгумэклэхэрэм, ялэжыгъэ хъасэхэр зэрагъэбагъохэрэм, техникалэ зэрашлэгъэрэм афэшл ащ ипашэхэм ащытхыгъ.

Джэджэ районим шилъэгъугъэхэмрэ шызэхихыгъэхэмрэ клэух къафишлыгъ, Адыгэим и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан хигъэунэфыкълэу мыгъэрэ бжыхъасэхэм гъэрелорэм нахь мыбэмэ нахь мымаклэу къатыным зэрэщыгуыгъэр, лэжыгъэ хъасэшлэхэу альэгъугъэхэм ащ фэдэ гугъаплэу къызэратырэр.

Джаш Президентымрэ Премьер-министрэмрэ комиссием хэтхэм шахэкълыхыгъэх.

Республикэм мэкъумэщымклэ иминистрэу Юрий Петровыр зипэшэ комиссием хэтхэр зэрысхэ автобусыр Шэуджэн районим игъунапкъэ нэсы. Мыщ дэжым народнэ депутатхэм я Шэуджэн район Совет итхъаматэу Гышц Долэтрэ мэкъумэщымклэ район гъэларышланлэм ипашэу Чэсэбый Анзоррэ районим илэжыгъэ хъасэхэм азытет комиссием хэтхэр шагъэгъуазэх.

— Тирайон мыгъэ шылуатхыжышхт бжыхъэ коц гектар мин 12,5-м ехъу, хъэ гектар мин 2,6-м ехъу, рапс гектар 1233-рэ, — къелуатэ Чэсэбый Анзор. — Мэфэ заулэ хъугъэ хъэр районим зышылуатхыжыгъэр. Апэ тыздэклошт ООО-у «Премиум» зы-

филохэр илэгъэ хъэ гектар 240-м игъоижынын аухыгъ, гектар теплъэтэу центнер 42-рэ къырахыгъ. Фермер хъызмэтшланлэу «Асхан» зыфилоу Дж. А. Атэжыгъэр зипашэми хъэм илукъыжын шлэхэу шаухышхт.

Къуаджэу Джыракъые «Премиумым» шырилэ уцуплэ инэу комиссием хэтхэр зытежагъэхэм шызэлэлурых комбайнэу «Акрос» зыфилохэрэм фэдэхэр, тракторыклэу «Джон Дир» зыфилохэр. Хъызмэтшланлэм игъэцклэклог директор ныбжыкълэу М. И. Лъэустэнджэлым иофшлагъэу ялэхэм защыгъэгъуазэхэклэ, губгъом рещэхэш, ябжыхъэсэ ыкли ягъэтхэсэ хъасэхэр къарегъэплыхъэх, ахэм лэжыгъэшлэу къатынэу уащыгуыгъэнэу зэрэщыгъэр комиссием хэтхэм хагъэунэфыкълэ. Анахъэу агу рыхыгъэр бжыхъэ коц лъэпкъэу «москвичыр» къызшагъэкълэу хъэсэ къэбзэ дахэр ары. Ащи нахь агъэшлагъо американскэ рапс чылэпхъэ лъэпкъэу «пионерклэ» зэджагъэхэр къызшагъэкълэу хъасэшхоу зэклоглагъэхэр. Хъасэр лужэу, лъагэ, лэжыгъэ бэгъуагъэклэ къятэнэу мэгугъэх.

Ащ бжыгъэ аносых къуаджэу Мамхыгъэ ифермерхэм ялэжыгъэ хъэсэ зэфэшхъафхэу гъогубгъуитлукъом къаголтыхэм. СХА-у «Былымажыгъо» ипашэу, зэлъашлэр фермерэу Отэщыкъо Аслъан къызщыжэрэ чыплэм маклог. Икоц хъасэшхохэу зэбгъодэлъэр къаригъэлэгъуххэу, Аслъан къарело коц чылапхъэу ыгъэфедэштхэм «москвич» зыфилохэр къызэрахихыгъэр, гъэрелкуи ащ лэжыгъэ дэгъу къызэритыгъэр. Министрэм, комиссием хэтхэм фермерым илэжыгъэ хъасэхэм осэ дэгъу афашы, гектар теплъэтэу икоц центнер 60-м къышымыкълэу къытынэм зэрэщыгуыгъэрэу къало.

Къэгъэгъэжэ Мурат зипэшэ хъызмэтшланлэу ООО-у «Зарям» районимклэ апэрэу хъэм илукъыжын ыухыгъэу, джы коцым игъоижынынэу шлэхэу зыфежышхтхэм зыфитырагъэлпсыхъэ. Хъызмэтшланлэм икоц, инатрыф хъасэхэу зэплыхыгъэхэм азытет комиссием хэтхэр лъэшэу ыгъэрэзагъэх. Анахъэу агу рыхыгъэхэм ащышхы тыгъэгъэгъэ хъасэхэр. Гъэрелко мыщ шылуахыжыгъэ тыгъэгъэгъэ гектар пэпч центнер 37-рэ къахыжыгъэ, мыгъи ащ къышымыкълэнхэу мэгугъэх.

Джыри агъэшлэгъон къышчалъэгъугъэ Дзэукожэ Мыхъамэт зипэшэ хъызмэтшланлэм. Мыщ жъоныгъоклэ мазэм класэ хъугъэу шапхыгъэ чыплыгъэр дэгъоу къэкълэ. Ащ фэшхъаф чыпллэ хъасэу апэрэм бжыгъэ апхыжыгъэм и щэгугъых дэгъоу къятэнэу.

Шэуджэн районим аужырэу къышчалыхъагъэх ООО-у «Ресурс-Агробизнес» зыфилоу В. И. Нарожнэр зипашэм игубгъохэр. Мы хъызмэтшланлэм чыгу гектар 2600-рэ фэгъэгъагъ, ахэм къащыгъэкълэ бжыхъасэхэр, тыгъэгъазэр, соер, натрыфыр, нэмыклэхэри. Краснодар дэт НИИСХ-м илофышлэхэр ялэпылэгъухэу лэжыгъэ чылэпхъэ лъэпкъыбэ мыщ шаушхтэ. Хъызмэтшланлэм ипашэу къызэрипорэмклэ, мыгъэ коцым, тыгъэгъазэм, натрыфми гъэрелорэм нахыбэу къарахыжынынэу мэгугъэх.

Джэджэ ыкли Шэуджэн районхэм къащалэгъугъэхэр зэфихысыжыгъэхэу, министрэу Юрий Петровым хигъэунэфыкълэу бжыхъэсэ ыкли гъэтхэсэ лэжыгъэ хъасэхэу зэплыхыгъэхэр мыгъэ шлоу къятэнхэм игугъаплэ зэрэщылэр.

ЛЛЭХЪУСЭЖЭ
Хъаджэрэштбы.

Сурэтхэр районхэм ягубгъо хэм къащатырахыгъэх.

Непэ — Хэгъэгү ззошхор кызыежыагъэр илээс 69-рэ мэхьу

Мэкьюогү мазэм и 22-р илээс кыыхэфэрэ мафэхэм анахь кыыхэу ары календарым кыызэ-ригъэлабгъорэр. Сыхьат 17-рэ такыкь 34-рэ хьурэ мафэм ичэщ сыхьати 6-рэ такыкь 26-рэ нахь гукъудырэр. Илээс 69-кIэ узэкIэбжымэ мы мафэм фэдэр ары Германиер СССР-м ошIэ-дэмышIэу кызытебэнэгъагъэр.

Тхьаумэфагъ. Дунаир дэхьагъ, фэбагъэ. ЗытырашIыхьагъэри амышIэу, кэбыхьэблэ колхозуу Шэуджэным ыцIэкIэ шытым ипашчэхэм яунашъо хэлъу, нахь пасэу, шэджэгъоужхэм адэжъ губгъо IофшIэнхэр зэпагъэухи, лэжаклохэр ядэжъ кыагэкIожьыгъэх. Загъэпсэфынышъ, пчы-хьэшъхьэ чыIэтагъэм тэфэу кьоджэ клубым шыIэшт зэу-кIэм кыызэрэкIолIэнхэ фаер кьаралагъ. Арэуштэуи ашыгъ.

Чылэм зи кыдэнэжыгъэп уагъалоу, джарэу цыфыбэ пчы-хьэм чIэсыгъ клубым. Лыжъ-хэр, ныхэр, бзылфыгъэ лэжаклохэр, ныхьыкIэхэр, при-звник кIэлакIэхэр зэупчIы-жыштыгъэх зытегушыIэшт-хэмкIэ. Ау ар зыми кылонэу ышIэщтыгъэп. Чылэм радио дэ-тыгъэп, колхоз конторэми теле-фон илагъэп. Клубыр тиунэ пэб-лэгъ дэдэу шытыгъэти, сэри сыкIуагъ зэу-кIэм кышаорэм седэлунэу. Сэ а мафэм илээс 11 сыхьугъагъ. УцIыкIуэз плэгъу-гъэхэмрэ зэхпхыгъэхэмрэ пчыгъушпэнхэу шытэпышъ, сьзэрихьылагъэхэм ашыщхэм сакъытегушыIэшт.

Зэу-кIэр зышырагъэжъэшт сыхьатыр кьаралагъэп, зыми сыхьат илагъэп. Ау рамыгъажъу бэрэ зэхэсыгъэх. Колхоз пащэ-хэр зыгорэм зэрэжэщтыгъэхэр ахэплэгъонэу шытыгъэх. ЕтIанэ шыкузэкIэтым исэу лы горэ кьэсыгъ, клубым ар чIацагъ. Ар партием и Шэуджэн райком иIофышIэмэ ашыщыгъ, ыцIи ыльэкъуацIи кьэсшIэжырэп, ау зэрэадыгагъэр счыгъушшагъэп. Колхозуу Шэуджэным ыцIэкIэ шытым ипарторгэу Дэхъужь Мы-хьамоде (ар кьоджэ ублэпIэ еджапIэм ипэшагъ) зэу-кIэр кызызэуихыгъ. ЗытегушыIэштхэ Iофыгъор зыфэдэр кымыIоу, занкIэу гушыIэр ритыгъ райко-мым иIофышIэ.

— Непэ партием ирайком пшъэрылгъэу кысфисыгъэм тегъэпсыкыгъэу мы чылэм сыкьэкIуагъ, ау кьэбар гомыIу зигугъу кьэсшIэщтыр, — ыуагъ аш. — КызырэсIоштыр кы-зыррезгъэжъэщтыри сшIэрэп, ау шытми, кьэсIон фае тикъэра-лыгъо зыхэфэгъэ гузэжъогъур. Зао кьежыагъ. Германием идзэ-хэр тыхэгъэгү кытебэнагъэх. Кьэралыгъо гъунапкьэр кы-луагъыгъэу етIушшыгъэу нэмы-цыдзэхэр кьахьхурэIум фэдэу кьэкIох. Пый самолэтхэм тикъа-лэхэр, чылэхэр кьакъуэтх. Гер-маниемрэ СССР-мрэ илээсипшI ипIалгъэу мамырныгъэ зэзэгъы-ныгъэу «Пакт Молотова-Риббен-тропа» зыфилоу зэдырIалэм пы-мылхэу, ошIэ-дэмышIэу ззош-хо кыызэрэташыллагъэр кы-шъосIоныр ары непэрэ зэу-кIэр зыфэгъэхьыгъэр. ЗэкIэ районым ипашчэхэри икылушкышIэхэри чIыпIэ пстэумэ агъэкIуагъэхэу, зигугъу кьэсшIыгъэ кьэбар дэир лэжаклохэм агурагъало. Заом кыкъудыишт уахьтэр зыфэдизыр хэти ышIэрэп, ау теклоныгъэр кыдзэыхьыштыр тэры. Аш сиц-хьэ телъ.

Джар кылуи игушыIэ кызые-ухым, клубым чIэхэм ашыщ-хэм упчIэхэр райкомым илыкIо ратыгъэх. ЕтIанэ нэбгырэ заулэ кьэгущылагъ. Апэу гушыIэр

аIихыгъ колхозуу Шэуджэным ыцIэкIэ шытым итхьаматэу Мышгъэ Илас.

— Шыпкьэр пIоштмэ, тызэрыгушыIэрэр кьэбар Iай, — еIо тхьаматэм. — Дунаим идзэ-хэгъу дэдэм, мафэм анахь икы-хьагъум атефэу Гитлерыжъ мэхьа-джэм кытыишIылIэгъэ заом шIу кыызэрэтфимыхьыштыр гъэнэ-фагъэ. Европэ кьэралыгъохэр зыIэкIилыхьагъэхэу, джы тыхэ-гъэгү чэзыур кынынэсыгъ. Ау сы-дэу зишIыгъэми, ти Дзэ Пльыжъ ар кытекIон ыльэкIыштгэп, текло-ныгъэр тикъэралыгъо кыызэрэди-хыштыр гъэнэфагъэ. Аш пае тиколхозкIэ кыттефэрэ Iоф-шIэным кыкIедгъычыштгэп, ти-лэжыгъэ хьасэхэм тишъып-кьэу тэдэлэжъэшт, кьэдгъэкIы-

Хьазрэт, Кьулэкъо Хьаджумар, Мэзлэуко Ахьмэд, Мэзлэуко Шумаф, Нэгъой Аскэрбий, НэпшIэкъуй зэшыхэу Нэбийрэ Мухьдинэрэ, Лъэустэнджэл Абу, Хьажэуко Нурбий, Цэй Хьа-лим, Цуамыкьо Амин, Шъуа-джэкъо Хьасан, Шъауко Хьа-сан. Джахэр арых заор кызы-режыагъэм тегущыIэхэу шIункI кьэхуфэ зэхэтыгъэхэр.

Ашыщ горэм кылуагъ: «Мы тызэхэтхэм зэкIэми заом та-щэшт, ар гъэнэфагъэ. Сэ шъу-сэгъэгугъэ Гитлерыжъ шIоим ышъхьэ кьэсхьынышъ, тичылэ кьэзгъэзжынышъ». Аш ипэгъо-кIэу нэмыкI кIалэ кьэкуагъ: «О лы кьабэрэ ара кьэзыхьыштыр аш ышъхьэ? Сэры ар зыфы-зэшIокIыштыр!» Купыр зэрэгъэ-

шыгъ И. В. Сталиныр. Заор кызыежыагъэм мэфэ 11 тешIа-гъэу, 1941-рэ илээсым, бэдзэ-огъу мазэм и 3-м И. В. Стали-ныр радиомкIэ кьэгущыIагъ ыкIи партиемрэ правительствэм-рэ ашIыгъэ унашъом кыыхэкIэу «ЗэкIэ фронтым пай, зэкIэ те-клоныгъэм пай» зыфилоу гушы-Iэхэм ямэхьанэ кыIотатгъ.

Заор кызырагъэжыагъэм иапэ-рэ мафэхэм ашыкIэдзагъэу Хьа-тыгъужыкьое кьоджэ Советым кыыхиуыгъэрэ чылэхэу Пшычэу, Хьатыгъужыкьуае, Кьэбыхьаб-лэ, Пшыжъхьаблэ адэс хьуль-фыгъэхэр зэрэдашыхэрэр тэлъ-гъух, шыкузэкIэтхэм арызхэу, зэуж итхэу тэ тичылэкIэ кыкIо-цырэкIышъ, райвоенкоматым ращалIэх. КьэлэпчъэIумэ уна-

гъэр кIэлэцIыкIухэм тигъэпсэ-фыгъо каникулхэм атефагъэу шытыгъ. Ау зыгъэпсэф Iоф тилагъэп. НыхьыкIэ цыкIухэр мафэ кьэс мэкьур аугъоеу, пкIэ-накIо кIохэу, принципчикъэу, хьамэм тет шыбзэхэр IэкIэ агъэ-чэрэгъухэу, лэжыгъэр IэкIэ зэ-рахьэу, цукухэм арысхэу плъэ-гущытыгъэх. Аш фэдэ еджэкIо цыкIоу ЦуукI Хьаджумарэ ишъао чэным принципикэу шъофым агъэкIуагъэу, хьасэ-бэкъум дэчыыхьы, зэпхыгъэ тракторэу чэщ остыгъэ зимыIэр кытехьы зэриу-кIыгъагъэр кьэ-сэшIэжы. Арышъ, еджаклохэм кьин альэгъугъ. ЕтIани кьэсэ-шIэжы колхоз шъофым иIэ чIы Iэтыгъэхэм зыплгъыхьэпIэ лъэ-гапIэхэр зэрэтырагъэуоцъагъэ-хэр. Мафэ кьэс ахэм атесынхэу кIэлэцIыкIу тIурытIу агъа-кIо-щтыгъэ. Зэо лъэхьанба, дивер-сант е зыщыщ амышIэрэ цыф горэ зальэгъукIэ, макъэ кьагъэ-лунэу пшъэрылгъэ ялагъ. Сэ аш фэ-дэ лъэгапIэу Iуашъхьэм тетым гъусэ сIлэу мэфэ реным сыте-сэу гъэмафэм кыыхэкIыгъ. Ау зи слэгъугъэп аш фэдэу уегуцIэфнэу.

Джыри зы кьэбар. 1941-рэ илээсым ибжыхьэ ПшызэрыкI окопытI кIогъагъэх тикъуаджэ цышхэу нэбгырэ 90-рэ. Лыжъ-хэу, бзылфыгъэхэу, пшъэшъэ ыкIи кIэлэ ныхьыкIэхэу кьа-згъыр зыIэтын зыльэкIыштыр ашгъагъэхэм ашыщхэр непэ шыIэжъхэп. Цыф кIуачIэкIэ арагъэтыгъэгъэ окопыр зыфэгъэ-хьыагъэр нэмыщ танкхэу Кав-каз лъэныкьом кьекIуштыр кьыдэкIынхэ амылэкIынэу арыгъэ. А лъэхьаным экскаватор, бульдозер, скрепер зыфэпIо-штыр зылIэужыгъохэр ашIэ-штыгъэп. Рагъэжэгъэгъэ око-пын километрэ пчъагъэ икIы-хьогъагъ, икууагъэкIэ метри 3,5-м нэсыштыгъэ. Краснодар крайм истаничхэм, чылэхэм, кьутыр-хэм, селохэм кьарыкIыгъэхэу нэбгырэ мин пчъагъэ окопын итIын хэлэжыагъ. Тыхьаблэ цышхэу Цуамыкьо Осман, Бис-льангъур Мырзэбэч, Шымыгъэ-хьэу Заурбэч, Курыжъо Джан-шыр, Уракъ Куакор, Шыгъушэ Кадет кьин алэгъоу аш Iоф зэрэ-пашIагъэм, ашхыштыр афи-мыкьоу, чыIэшхуи кьаришIыпIи ерагъэу кызырэкIожьыгъагъэхэм сышчыгуагъ.

Заом иапэрэ мазэхэм чIэнэгъэ инхэр яIэхэу тидзэхэр кызы-кIа-кIоштыгъэх, кьалэхэр, чылэ-хэр кьагъанэщтыгъэх. Кьэлэ, райвоенкоматхэм язвещениехэу фронт зэфэшъхьафхэм ашыфэ-хыгъэхэр зэрытхагъэхэр унагъо-хэм кьафахыштыгъэх. Кьэбы-хьаблэкIэ апэрэ извещениер кызыратыгъагъэр Уракъ Тыу иунагъу. Аш итхэгъагъ якIалэу Мурат заом кызырэшау-кIыгъэр. СтаршинаIэ иIэу, илээс 24-м итэу ар фэхыгъэ. Ятлонэрэ извещениер тхьамафэ тешIагъэу Хьаткьо Кьэсэй зэрау-кIыгъэр итэу кьахыгъагъ. Мы кьуаджэм цышхэу нэбгырэ 87-мэ кьагъэ-зэжыгъэп, джаш фэдиз зэкIолI заор заухым кьэкIожьыгъагъэр, ау непэ зы фронтовики дэсыжъэп, ахьожыгъэ ядунай.

А мэфэ гомыIум юж илээс 69-рэ тешIагъэми, аш кыыхиу-бытагъэхэм дэгъоу кьашIэжы. ИлээсиплI зыкъудыишгъэ зэо мэхьаджэм хэкIодагъэр милли-он пчъагъ. Псаоу кыыхэкIы-жыгъэхэм ашыщхэу кьэнэжы-гъэр мэкIэ дэл.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат. Ветеранхэм яреспубликэ Совет ипресс-секретарь.

Мэфэ гомыIугъ

гъэр шъофым идгъэкIодэщтгэп.

— Мы кIалэу райкомым кы-кIыгъэм кызырIуагъэмкIэ, хэгъэгум имобилизация кыыхе-уытэх хьульфыгъэхэу илээс 18 — 50 зыныбжъхэр, — еIо кол-хозник анахьжыгъэхэм ашыщэу Цэй Хьусенэ. — Ахэр дзэм защэ-хэкIэ кьанэхэрэр лыжъхэр, бзылфыгъэхэр арых, еджэкIо цыкIухэми колхозым яшIуагъэ кьырагъэкIын альэкIышт. Сидэу шытми, тиколхоз кьэдгъэлэнIэ-щтгэп, тэ, нахьжыгъэхэми, тишIуагъэ кьэдгъэкIошт. Ау сыд пшIэна, хэгъэгур гузэжъогъу хэфагъ. Ар Iоф шынагъ. Пыим ишхонч тхьу кыкIырэп, пцэшIуашэ нахь. Арышъ, тикIалэхэу заом ашэ-щтхэр Тхьэм кыухъумэнхэкIэ телъэу. Сэ Тхьэм кыситыгъэу кьуйтIу сIлэшъ, хабзэр кьаджэмэ апэсыуытыштыгъэх. Хэгъэгур зэ-рэхэу. (Цэй Хьусенэ икIалэхэу Аслъанчэрыгэр Хьалимэрэ фронт зэфэшъхьафхэм алу-кIода-гъэх. — Ш.М.).

Кьоджэ зэу-кIэм кышыгу-щылагъэх колхозым ипартийнэ организацие исекретарэу Дэхъужь Мыхьамоде, колхозникхэу Кьэрэбытэ ТыкIу, Курыжъо Аминэт, НэпшIэкъуй Гошсэхэу, Даур Ибрахьимэ, Бисльангъур Уцужыкьо, Мамрыкьо Умарэ, Хьабэхэу Хьаджайтэч, нэмыкI-хэри.

Зэу-кIэр заухым цыфхэр чэ-фынчэхэу, бзылфыгъэхэм анэп-хэр кьыхыхэу чIэкIыжыгъэх. Ау кIэлэкIэ куп, призвыникхэм ашыщхэу нэбгырэ 12 — 15 фэ-диз хьоу, клуб шагум шызэрэ-угъоигъэхэу зэрыгушыIэщты-гъэхэр зэу-кIэм кышалауагъэхэр ары. Заор кызырежыагъэм, ежъ-хэр аш кызырэхуытыгъэхэрэм, мобилизацием тегъэпсыкыгъэу военкоматер кызырэдэжъштым, джаш фэдэу нэмыщ фашистхэр кьэрарынчэу кызырэрэIэкIы-гъэхэм, зэо тхьагъо зэрэшы-мыIэм, нэмыкIэхэми арыгушы-Iэхэу бэрэ зэрэзэхэтыгъэхэр дэгъоу кьэсэшIэжы. Сэри сы-цIыкIоу ахэм акIыб сидэтэу, зэрыгушыIэхэрэ кьэбархэм сшIогъэшIэгъонэу бэрэ сядэлугъ. КIэлэкIэхэм зи кьаIоштыгъэп. Купым хэтыгъэх гурыт еджапIэм ия 9-рэ класс кьэзыухыгъэхэу я 10-м ихьагъэхэр, колхозым шы-лажъэщтыгъэхэр, кIэлэегъэдэжэ ныхьыкIэхэр, нэмыкIэхэри. Ахэр зэкIэри кьэсэшIэжыкы: Бисльангъур Аскэрбий, Былы-мышьэ Мыхьамоде, Кьэлэшъэо

щхыгъэ. ЕтIанэ зи кьамыIоу тIэкIурэ шыгыгъэхэу тигъунэгъу кIалэу Мэзлэуко Шумафэ кьахыIуагъ: «Тэ мыщ тыщызэ-хэтэу тэщы, тэсэмэркьэу, тэч-фы. Ау ззошхо кызырэтэ-шыллагъэм тежъугъэгупшыс. Аш тидзэкIолIхэр хэкIуадэх, лажъэ зимыIэ лыжъхэр, бзыл-фыгъэхэр, сабийхэр зэрадекIо-дэхэрэми тежъугъэгупшыс. Мэкъэ гъэлэшыгъэкIи тышъу-мыгъэгущыI. Тысэмэркьэуным, тышхыным тиIоф тетэп. Ззош-хом тызэрэхэлэжъэщтым шэч хэлъэп, кьытэхуыIэщтыми ты-щыгъуагъэп». Аш юж кIэлэ-кIэхэм зи кьамыIоу тIэкIурэ шытыгъэх. ЕтIанэ ашыщ горэм тызэбгырыжъугъэкIых кызые-лом, шъхьаджэ иунэ кIожыгъэ.

Мэфэ зышпылIым кыкIоцI чылэм цыфыбэ дашыгъ. Зи-гугъу кьэсшIыгъэ нэбгырэ 15-у зэхэтыгъэхэми военкоматым кыкIыгъэ повесткэхэр кьафа-хыгъэх. Заом ашэчи, зыми кыгъэзэжыгъэп. «Шэжъ тхы-лым» зэритымкIэ, а кIэлэкIэ купыр «зыдэхуыгъэр амышIэу клодыгъэхэу» ары. Джа зигугъу кьэсшIыгъэ Мэзлэуко Шума-фэ 1945-рэ илээсым Латвием ичIыгу шыфэхыгъ. «Геройски погиб» еIошэ Шэжъ тхылIым итхагъ...

Апэу хьалэчымы кIагъэкIы-гъэхэм ашыщых типогранич-никхэм ядзэхэмрэ кьэралыгъо гъунапкьэхэм апэгъунэгъугъэ дивизиэхэмрэ. Фронт пстэумэ зэо пхьашэхэр ашыкIуагъэх.

1941-рэ илээсым мэкьюогум и 22-м сыхьатыр 12-м аджэ СССР-м IэкIыб кьэрал Iоф-хэмкIэ инароднэ комиссарэу В. М. Молотовыр радиомкIэ кьэгущыIагъ, правительствэм ыцIэкIэ кыкIыгъэтыгъыгъ Герма-ниер Советскэ Союзным кызы-рэтебэнагъэр ошIэ-дэмышIэ Iофэу зэрэшытыр. Аш теубы-тагъэ хэлъэу хигъэунэфыкIыгъ ыкIи советскэ цыфхэм кьа-джагъ зышъэ икIыгъэ тыха-кIо-хэм апэшIуеклонхэу, ахэр кы-зэтегъэуоцгъэнхэу. Джаш фэдэу пыидзэм советскэ цыфхэр зэрэтекIоштыхэм ицыхьэ зэрэ-телъыри хигъэунэфыкIыгъ. Мы мэфэ дэдэм зэрэхэгъэгъоу всеоб-щэ мобилизацием кызызлэгъэу-бытыгъэн фаеу унашъо зэра-шыIыгъэри цыфхэм ашIагъ. Ахэм адакIоу, кьэралыгъом Ап-шъэрэ командованием и Став-кэ шызэхашагъ, аш пащэ фа-

гъохэр алурых, ныхохэр мэгых, лыжъхэм анэпсхэр кIалэ-кIыкIых. Iахьылхэр военкома-тым шызэрэугъоихэшъ, якIалэ, ялI, ятэ агъэкIотэжыкы. МэшIо-кугъоу станциеу Дондуковскэм ращалIэхэшъ Iуашых. Аш нэс ззошхохэр фронтхэм ашэкIох, нэмыщхэм ядзэхэр Кавказым кьекIух. 1941-рэ илээсым, шэ-кIогъум и 21-м Ростов пыим ыштагъ. Чылэхэм кьадэнэгъэ нахьжыгъэхэми чэзыур кьанэ-сыгъ. Сятэу Шымыгъэхэу Заур-бэчрэ тигъунэгъоу Хьабэхэу Нахьомрэ илээс 50-м итхэу по-весткэ кьарати, станицэу Кани-болотская (Краснодар край) дэт лагерым ашагъэх.

Мафэ горэм лагерым цыфыбэ кьырагъэолагъ. Шъхьадж ыльэкъуацIэ зэрытхэгъэ спискэ-хэм кьаджэхэзэ ахашырэр бэ, дзэ частхэм аратых. Шэуджэн районым кыкIыгъэхэри аха-штыгъэх. Ау ятати, Хьабэхэуми ацIэхэр кьырамыIоу бэрэ дэ-сыгъэх, урыс нэбгырищи ягъу-сагъ. Мафэм командир горэ кьа-хьахы, ылыгъэ спискэм итхагъэ-хэм ацIэхэр кьыриIуагъэх: Шем-гохов, Хабохов, етIани урыс нэб-гыриш. «Шыу-кIожьын шыуфит, ау шъхьадж ивоенкомат шыуе-кIолIэжыкын фае», — кьариIуагъ. Аш юж кыыхигъэхьожыгъэ: «Шъо илээс 50-м ехэу шыу-ныбжъ. Фронтым гъэрэу шыуша-убытыгъэ, ауужырэ лыжъхэр СССР-м кьегъэзэожьых алошт нэмыщхэм. Арышъ, тятэхэр, гъо-гумафэх!» Джауштэу мэзитIо дзэ лагерым шаIыгыкы, тятэрэ Хьабэхэумрэ кьатIупшыжы-гъагъэх.

Цыфхэр заом зэрашэхэрэм дакIоу, шыхэри фронт зэфэшъ-хьафхэм военкоматым ыпкъ кыкIэу ашэщтыгъэх. А лъэхьа-ным шыудзэм мэхьаншхо илагъ. Колхозым ишэхьо фермэ ипашэу Цуамыкьо Наныу хэшыпыкIы-гъэхэу шы 30-м ехэу дзэм ари-гъэшэгъагъэх. УблэпIэ еджапIэу Кьэбыхьаблэ дэтгыгъэм ишагу хьоо-пшао кIэлэкIэхэр военко-матым иIофышIэ урысылI горэм мафэ кьэс дзэ IофхэмкIэ шигъа-сэщтыгъэх. Пхъэ шхончхэр алыгъэхэу кьаригъэкIухьэщтыгъэ, шыу джигитовкэхэр кьаригъэ-шыштыгъэх. А купыр нэбгырэ 20 хьуштыгъэ. Илээс 18-м зе-хьэхэм заом ашагъэх. Аш шы-щэу хэкIодагъэхэр кыыхэкIы-гъэх, кьэкIожыгъэхэри ахэтых.

Хэгъэгү ззошхор кызыежыа-

Сурэтхэр гурылогъошлх

Культурэмрэ искусствэмрэлэ Краснодар къралыгъо университетымрэ Къоклплэм шыпсээрэ лъэпкъхэм ямузей икътумэу Мыекътупэ дэтымрэ зэхэщакло фэхъухи, къэгъэлэгъон гъэшлэгъон Адыгэ Республикэм икътэлэ шъхалэ къыщызэлухахыгъ.

Краснодар краимрэ Адыгеимрэ язэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм фэгъэхыгъэ Иофхъабзэу шыттыкызытегушылэрэ къэгъэлэгъонэу Къоклплэм шыпсээрэ лъэпкъхэм ямузей икътумэу Мыекътупэ дэтым кыщызэлухахыгъэр. Культурэмрэ искусствэмрэ я Краснодар къралыгъо университет ихудожественнэ-промышленнэ академие илээс 15 зэрэхъугъэм сурэтхэм якъэгъэлэгъон фэгъэхыгъ. Ащ икызыэлухын ехыллэгъэ зэхэхэм къышыгушылагъэх Къоклплэм шыпсээрэ лъэпкъхэм ямузей икътумэу Мыекътупэ дэтым идиректорэу Кушъу Нэфсэт, Адыгэ Республикэм культу-

рэмклэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевар, культурэмклэ Министерствэм иотдел ипашэу Шэуджэн Бэлэ, сурэтхэм якъэгъэлэгъон икътэщаклоу, культурэмклэ ыкли искусствэмклэ Краснодар къралыгъо университетым ихудожественнэ-промышленнэ академие идиректорэу, Урысыем изаслуженнэ сурэтышлэу, Урысые Федерацием искусствэмклэ изаслуженнэ Иофшлэшхоу, Урысыем исурэтышлэхэм я Союз хэтэу Светлана Деминар, Урысыем инароднэ сурэтышлэу Къат Теуцожэ, зыцлэ къетлогъэ университетым икафедрэ ипашэу, шлэныгъэхэмклэ докторэу Максим Шипельскэр, шлэныгъэ-

Къоклплэм шыпсээрэ лъэпкъхэм ямузей икътумэу Мыекътупэ дэтым шыклогъэ зэхэхэр.

лэжъэу, архитекторэу Юрий Субботиныр, АР-м исурэтышлэхэм я Союз итхъаматэу Хъуажэ Рэмэзанэ, Адыгэ республикэ клэлэгъэджэ колледжым идиректорэу, шлэныгъэлэгъэ цлэрылоу Ацумыжэ Казбек, нэмыкхэр.

Искусствэр шылэныгъэм зэрэфэлажэрэр сурэтхэм лупклэу къауатэ. Тарихъыр, лъэхъанэу тызыхэтэр сурэтхэм ахэолъагъох. Музеим шыклогъэ къэгъэлэгъонхэм яхыллэгъэ тхыгъэхэр тигъэзет къыхиутыгъых.

БЫСЛЪЫМЭН ДИНЫМРЭ СПОРТЫМРЭ

Футболымклэ аублагъэр лъарэгъэклуат

Быслъымэн диныр зылэжъхэрэм футболымклэ язэнэкъокъухэр Мыекътупэ шыклогъэх. Республикэ стадионым иешлэлэ цыклу Адыгеимрэ Краснодар краимрэ яфутбол командих шызэлуклагъ.

Адыгэкъалэ ифутбол командэу Кубокыр зыфагъэшъошагъэр.

Журналист сэнэхъатым сызыралажэрэм къыщегъэжъагъэу Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим, Европэм, Урысыем язэнэкъокъухэм ахэлэжъагъэм афэгъэхыгъэу къэстхыгъэр маклэп. Дышлэ медальхэр къэзыхыгъэмэ шытхъоу афайорэм непи тырэгъушхо. Диныр зылэжъхэрэм футболымклэ язэнэкъокъухэм апэрэу тплъыгъ. Янеушрэ мафэ къырыклогъыр тымышлапэм, спортымрэ динымрэ зэзыпхышхэм нахь игъэклогъыгъэу такытегушылэ тшлэиогъу.

— Аужырэ илээсхэм тикъалэхэм, къуаджэхэм мэщытхэр къащызэлухахыгъэх, быслъымэн диным пыщагъэмэ япчъагъэ хэшлэу хэхъагъ, — къеуатэ Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ ащыпсээрэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбый. — Мэщытхэр нэклэу шымыгъынхэм, цыфхэм клуанлэ ашлынхэм тапль. Ащ даклогъ, быслъымэн диным пылъ нбыжыклогъэм нэмаз мэщытым зэрэщашлэрэм имызакъоу, обществэр зыгъэгумэклэрэ Иофыгъомэ нахь чанэу ахэлэжэхэ тшлэиогъу.

Автомобиль гъогухэм тхъамыклагъоу къатехъухэрэмэ цыфыбэ ахэкуадэ, шъон пытэмэ апыщэгъэ нбыжыклогъэмэ япчъагъэ хэклэрэп

— хэшлэу хэхъо. Клэным еклодылэрэр маклэп. Иофшлэн зымыгъотэу къуаджэхэм, къалэхэм адэсхэри тызыгъэгумэклыхэрэм ащыщых.

— Тызыхэт лъэхъаныр къыдэтлыгъи, динымрэ спортымрэ зэрэзтпхышхэм тегушысэгъ, — лъэгъэклуатэ зэдэгущылагъэр муфтиеу Емыж Нурбый. — Спортымклэ типлэхэм, нбыжыклогъэ Иофхэмклэ республикэм и Комитет нахышлэу тадэлэжъэщт, тызгъусэу плуныгъэ Иофыгъохэр дгъэцклогъыгъэх. Гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэлэ Министрствэми тыдэлэжъэщт.

Ешлэгъухэр къэзыгъэдэхагъэр

Адыгэкъалэ, Кошхъаблэ, Ермэлхъаблэ, Мыекътупэ, нэмыкхэм яфутбол командэхэр зэдешлагъэх. Зэнэкъокъур къэзыгъэдэхагъэр футбол ешлагъэхэм ягуетныгъ. Спортсмен цлэрыло ахэмытыгъэми, язэлулэгъухэр гъэшлэгъоныгъэх. Кошхъаблэ шыщхэу Миндыу Артур, Мэрэтыкыо Мухъарбый, Тэо Мурат дэгъоу ешлагъэх, апэрэ чыплэм икыдэхын фэбэнагъэх. Тэо Мурат зэнэкъокъум хэлэжъагъэмэ

къахагъэщыгъ, къэлапчъэм зэкклэми анахыбэрэ лэгуаор дидзагъ — гъогогъуихэ. Ащ хэушхъафыкыгъэ кубок фагъэшъошагъ.

Хэжэ Мурат Адыгэкъалэ икомандэ икътэлэпчъэлуэу ешлагъ. Медицинэм ар илофышл, хирург лэпэлэс, Меккэм шылагъ. «Къэлэпчъэлуэу анахь дэгъу» зыфилорэ шытхъуцлэр фагъэшъошагъ.

— Мыщ фэдэ зэнэкъокъухэр тищыклагъэх, — къауатэ Тэо Муратрэ Хэжэ Муратрэ. — Ашлэщтыр амышлэу гъогум нбыжыклогъэр тетыхэу бэрэ тэлэгъух. Нахышлэуа спортымклэ зэнэкъокъухэм ахэлэжэхэзэ япсауныгъэ агъэпытэмэ.

Мыекътупэрэ Мэфэхъаблэрэ якомандэхэр дахэу зэдешлагъэх. Пчъагъэр 3:0-у мыекътупэ футболхэр теклогъэх, мэфэхъаблэхэм ягуетыныгъэ къырагъэлыхыгъэп. Хъэсэнэ Енал, Цэй Нарт, Гутлэ Хъарисэ зырызэ къэлапчъэм лэгуаор дадзи, пчъагъэр 3:3-у хъугъэ. Зэлулэгъур зышауыным Мыекътупэ шыщхэр нахь зегурылохэу ешлагъэх, 5:3-у теклогъыгъэр къыдахыгъ. Ермэлхъаблэрэ Адыгэкъалэрэ якомандэхэр 1:1-у зэдешлагъэх.

Финалым Кошхъаблэрэ Адыгэкъалэрэ яфутболистхэр шызэлуклагъэх. Пчъагъэр 1:1-у шыгыгъ. Ешлэгъур зыхыштыр язэрэмыгъашлэу футболистхэр зэнэкъокъуштыгъэх. Ешлэгъу уахътэр аухынклэ секунд заулэ къэнагъэу Адыгэкъалэ икомандэ икапитанэу Шъхъащэкъо Кимэ ошлэ-дэмы-

шлэу ыкли лъэшэу кошхъаблэмэ якъэлапчъэ дауи, хъагъэм лэгуаор ридзагъ, 2:1-у Адыгэкъалэ ифутболистмэ теклогъыгъэр къыдахи, зэлэпахырэ Кубокыр афагъэшъошагъ. Шъхъащэкъо Кимэ «футболист анахь дэгъу» зыфилорэ шытхъуцлэр фаусыгъ.

Муфтиеу Емыж Нурбый хэгъэуэфыкырэ чыплэхэр къыдэзыхыгъэмэ афэгъушлагъ, кубокхэр, шытхъу тхылыхэр аритыжыгъэх. Зэлулэм динлэжъхэр къышыгушылагъэх. Зэнэкъокъухэр нахыбэрэ зэхэцэнхэу унашъо зэдашлыгъ.

Апэрэ чыплэр Адыгэкъалэ, ятлэнэрэр Кошхъаблэ яфутболистхэм, ящэнэрэр Мэфэхъаблэ шыщхэм ахыгъэх.

Адыгэкъалэ икомандэ шешлагъэхэу апэрэ чыплэр къыдэзыхыгъэхэр: Хэжэ Мурат, Шъхъащэкъо Ким, Хэжэ Алий, Хъадлэшъо Аслъан, Хъуажэ Мурат, Къэнэкъо Рэмэзан, Бэрэтгэр Артур, Нэхэе Рустам, Шынынхъо Аслъан.

— Тэ ящэнэрэ чыплэр къыдэтхыгъ, — къауатэ Мэфэхъаблэ шыщ футболхэрэу Жъэу Мыхъамэт, Жъэу Енал, Цэй Илас. — Зэхэщакломэ тафэраз.

Зэнэкъокъухэм яплъыгъ АР-м физкультурэмклэ ыкли спортымклэ и Комитет итхъаматэу Хъасанэкъо Муратэ. Спорт псэуалэхэм, анахъэу футбол ешлэлэхэм, япчъагъэ нахыбэ шлыгъэным фэшлэ Иофыгъохэм атегушылагъэх.

Сурэтхэр зэлулэгъухэм къащытырахыгъэх.

Командэхэр футбол зэдешлэх.

Нэклубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбый.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдэзыгъэклэрэ:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклэ, лэклэб къралхэм ащыпсээрэ тилгъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

**Редактор
шъхалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэшылэр:**
385000,
къ. Мыекътупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэклыгъэ зы-
хырэ секретарыр:

52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлъы-
лэсыклэ амалхэмклэ и Министрствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-
шлэлэ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышпып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмклэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кыжэ ахы. Къа-
тэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыклэ
зэтемыфэн ылгэ-
кышты. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкли къэ-
зытхыгъэхэм
агъэклогъэхъа-
жыхэрэп.

**Зыщыхауырэ
ОАО-у**

«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекътупэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
6155**

**Индексхэр
52161
52162**

Зак. 1884

Хэутынм
узшыклогъэхэмэ шыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зышыклогъэхэмэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00